

TUOTTAVUUS- JA TALOUDELLISUUSOHJELMA 2026

Talousjohtaminen, talousstrategia ja lainanottovaltuuden ehdot

2026–2029

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Sisällys

1 JOHDANTO	4
2 ALIJÄÄMÄN KATTAMISEN AIKATAULU	5
3 TOIMINTATUOTOT	6
3.1 Hyvinvointialueiden välinen kauppa.....	6
3.2 Asiakasmaksujen tarkistus	8
3.3 Muut uudet tulot.....	8
3.4 Asuntojen vuokrien tarkistus.....	9
4 TOIMINTAKULUT	9
4.1 Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuusohjelma ja palvelujärjestelmän uudistus ..	9
4.1.1 Perhe- ja vammaispalvelut	12
4.1.2 Ikäntyneiden palvelut.....	14
4.1.3 Yleiset palvelut	15
4.1.4 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut	17
4.1.5 Hallintopalvelut	18
4.1.6 Henkilöstöpalvelut	18
4.1.7 Talouspalvelut	19
4.1.8 Strategia ja kehittäminen	19
4.1.9 Yhteenveto talous- ja tuottavuustoimenpiteistä vuodelle 2026	20
4.2 Kuntien vuokrasopimukset.....	21
4.3 Henkilöstökustannusten kehittyminen ja ennakointi vuosina 2026–2028 osana alijäämän kattamisvelvoitetta.....	21
4.4 Hankinnat ja tukipalvelut.....	26
5 VALTION RAHOITUS	33
6 INVESTOINNIT, POISTOT JA KOROT	34
6.1 Investoinnit	34
6.1.1 Rakennusinvestoinnit	34
6.1.2 SOTE-Laiteinvestoinnit.....	34
6.1.3 Pelastustoimen ajoneuvo- ja kalustoinvestoinnit	36
6.1.4 ICT investoinnit.....	37

Talouspalvelut

5.6.2026

6.2 Korot.....	37
7 TULOSLASKELMA, INVESTOINTIOSA JA RAHOITUSLASKELMA.....	39

1 JOHDANTO

Hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 15 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi.

Valtioneuvosto on tehnyt 8.5.2025 päätöksen hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän lainanottovaltuuksista vuodelle 2026. Päätöksen mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei ole lainanottovaltuutta vuodelle 2026.

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvosto muuttaa hyvinvointialueen lainanottovaltuutta, jos investointi on välttämätön hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytettyjen palvelujen turvaamiseksi eikä investointitarvetta voida kattaa muulla tavoin. Lainanottovaltuuden muuttamisesta voidaan päättää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta.

Pohjois-Savon hyvinvointialue on jättänyt valtiovarainministeriölle hakemuksen lainanottovaltuuden muuttamisesta 13.6.2025.

Hyvinvointialueen tulee laatia ja toimittaa valtiovarainministeriölle hyvinvointialueen hallintosäännön mukaisen toimielimen hyväksymän suunnitelman tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteistä, jotka varmistavat hyvinvointialueen lainanhoitokyvyn pitkälläkin aikavälillä ja turvaavat lakisääteiset palvelut. Suunnitelman tulee sisältää vuosittaiset rahamääräiset lainanhoitokykyä kuvaavat tavoitteet, joiden toteutumista on mahdollista seurata.

Hyvinvointialueen lainanottovaltuuden ehtona päivittämän talouden tasapainottamissuunnitelman tulee sisältää tuloslaskelma, tiedot investoinneista ja rahoituslaskelma ainakin vuosilta 2026–2029 laskentaperusteineen (oletus vuotuisesta palvelutarpeen kasvusta, oletus yleisestä hintojen noususta). Suunnitelmasta tulee käydä ilmi alueen tavoittelema vuotuinen sopeutuksen määrä.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

[Hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt tuottavuusohjelman 04.05.2026, jonka mukaan alijäämät katetaan 2029 mennessä.](#)

Tilinpäätös 2025 oli ylijäämäinen

Vuoden 2025 ylijäämäksi muodostui 5,3 miljoonaa euroa, mitä voidaan pitää hyvänä saavutuksena.

Menokehitykseksi vuodesta 2024 vuoteen 2025 jäi 2,0 %, mikä oli suurin piirtein valtakunnallisen sosiaali-, terveys - ja pelastustoimen kustannuskehityksen mukainen. Menojen kehitys alittaa myös Pohjois-Savon sosiaali-, terveys - ja pelastustoimen menojen pitkäaikaisen trendin.

2 ALIJÄÄMÄN KATTAMISEN AIKATAULU

Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuusto on hyväksynyt 22.12.2025 taloussuunnitelman vuosille 2026 - 2028, jonka mukaan kertyneet alijäämät katetaan vuosien 2026, 2027 ja 2028 aikana.

Taloussuunnitelman mukainen ylijäämä vuodelle 2026 on 9,5 milj. Euroa. Edellä mainitussa ylijäämässä on otettu huomioon rahoituslaskelman 18.12.2025 valtion rajoituksen lisäys 2,7 milj. euroa, joka ei sisällynyt aluevaltuuston hyväksymään budjettiin vuodelle 2026.

Vuoden 2026 aikana arvio valtion rahoituksesta painelaskelmissa vuosina 2027 ja 2028 on muuttunut hyvinvointialueiden vuoden 2025 ylijäämän takia. Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoitus alenee helmikuun 2026 painelaskelmassa joulukuun 2025 painelaskelmasta vuonna 2027 yhteensä 31 milj. euroa ja 25 milj. euroa vuonna 2028.

Maaliskuussa 2026 valtio ilmoitti, että eduskunnalle valmistellaan hyvinvointialuelain muuttamista siten, että hyvinvointialueet voisivat kattaa alijäämänsä 2029 vuoden loppuun mennessä. Alijäämien kattamisajan hyödyntäminen edellyttää hakemusta valtiolle ja uskottavaa suunnitelmaa alijäämien kattamisesta.

Yleiseksi kustannustason nousuksi arvioidaan hyvinvointialueindeksin mukaista 3,25 prosenttia.

Vuosien 2027 ja 2028 talouden sopeutusta laskettaessa on otettava huomioon painelaskelmien alentunut valtion rahoituksen määrä sekä mahdollisuus alijäämien kattamiseen vuoteen 2029 mennessä. Sopeutustarve voidaan laskea arvioidun menokehityksen (hyvinvointialueindeksi 3,25 %) ja käytettävissä olevien toimintamenojen erotuksena. Sopeutuksen määräksi toimintamenoista tulee noin 2,4 % vuonna 2027 eli 37,8 milj. euroa. Vuonna 2028 sopeutuksen määräksi tulee 2,5 % eli 40,3 milj. euroa sekä vuonna 2029 1,6 % eli 26,2 milj. euroa.

Sopeutuksen tarve on varsin suuri ja erittäin haastava tehtävä lyhyessä ajassa, mikä ei voi olla näkyvästi hyvinvointialueen toiminnassa.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Valtion 30.04.2026 julkaisemien rahoituslaskelmien mukaan Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoitus ei kasva lainkaan vuonna 2027. Vuonna 2028 rahoituksen kasvu olisi 2,0 % ja 2,1 % vuonna 2029. Rahoituksen kasvu on Suomen keskimääräistä pienempää joka vuosi.

Rahoituksen niukkuus johtaa entisestään kiristyvään talouteen tulevina vuosina.

Eduskunta on hyväksynyt toukokuussa 2026 hyvinvointialuelain muutoksen siten, että hyvinvointialueilla on mahdollisuus hakea lisää aikaa alijäämien kattamiseen vuoden 2029 loppuun saakka. Pohjois-Savon hyvinvointialue tulee hakemaan lisää aikaa alijäämien kattamiseen elokuussa 2026.

3 TOIMINTATUOTOT

3.1 Hyvinvointialueiden välinen kauppa

Pohjois-Savon hyvinvointialue ylläpitää Kuopion yliopistollista sairaalaa (KYS), joka tuottaa erityisesti YTA alueellensa ja myös valtakunnallisesti (KYS vastaa kansallisesti vaikean epilepsian tutkimuksista ja hoidosta (keskittämisasiasetus 582/2017) keskitettyjä erityispalveluita. Noin 15 % KYSin hoitajaksoista, -päivistä ja hoidetuista potilaista liittyy YTA-alueen muiden hyvinvointialueiden potilaiden hoitoon. Merkittävimmät erikoisalajat ovat hematologia, gastroenterologia, sydän-, neuro- ja tukieliinkirurgia, peri- ja neonatologia, lastenpsykiatria ja syöpätaudit. Kuvantamistutkimuksista noin 14 % myydään muille hyvinvointialueille.

Erityispalveluissa hyvinvointialueaikakautena hyvinvointialueiden myynti on ollut merkityksellinen käyttötalouden katetasolla. Vuonna 2023 tuotot olivat 84.775.999 euroa ja vuonna 2024 90.138.361 euroa ja vuonna 2025 89.935.967 euroa. Kasvua oli maltillisesti Neurokeskuksessa, Syöpäkeskuksessa ja Aistinelinkeskuksessa (silmätaudeilla) Sydänkeskuksessa oli laskua edelliseen vuoteen verrattuna, erityisesti Keski-Suomen hyvinvointialueen osalta. Vuodelle 2026 talousarviossa ja käyttösuunnitelmassa erityispalveluiden tulostavoitetta on kasvatettu. Erityisesti kasvunäkymiä on Aistinelinkeskuksessa, sillä YTA alueemme muilla hyvinvointialueilla on silmälääkäreiden tilanne erityisen huono, ja joudumme kiireellistä ja kiireetöntä hoitoa järjestämään sairaalassamme heidän kasvavalle kysynnälleen ja olemme onnistuneet rekrytoimaan lisää silmälääkäreitä omaan toimintaamme. Lisäksi olemme saaneet hoitotakuujonot hallintaan yleisesti, joten voimme vapauttaa leikkaussalikapasiteettia vaativimmille leikkauksille hyvinvointialuemyyntiä huomioiden. Volyymien kasvu ei näy suoraan katetason voimakkaana

kasvuna, sillä joudumme lisäämään resursseja selviytyäksemme hoitotakuujonoistamme, joita on syntynyt tässä tilanteessa.

Hyvinvointialueiden välisiä myyntituloja suunnitellaan kasvatettavan jatkossakin n. 4-6 prosenttia per vuosi. Erikoissairaanhoidon menoissa pyritään hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman 2026–2029 tavoitteen mukaisiin vuosittaisiin vähennyksiin, mitkä ovat myös linjassa valmistuvan erikoissairaanhoidon ja yliopistosairaalan palvelujärjestelmäuudistuksen (R4) päätöksen kanssa. Erityispalvelujen leikkaustoiminnan uudistuksessa tavoitellaan viiveetöntä, sujuvaa ja lyhytjälkihoitoiseen kirurgiaan painottuvaa toimintamallia erikoisaloittain suunniteltuna. Lyhytjälkihoitoisen kirurgian lisääminen mahdollistaa raskaamman, osastohoitoa vaativan kirurgian lisäämisen myös Itä-Suomen yhteistyöalueen näkökulmasta. Tämä uudistus ja sisäiset tehostustoimet lisäävät meidän kykyämme vastata kysyntään ja lisäämään hyvinvointialueiden välistä myyntiämme ja vähentämään meidän ostopalveluitamme.

Hyvinvointialueiden väliseen kauppaan vaikuttaa merkittävästi YTA sopimus, jonka päivitys on menossa ministeriön kesäkuussa 2025 antaman ohjauksen mukaisesti. PSHVA:n tavoitteena on tältä pohjalta yhdessä Itä-Suomen YTA alueen muiden HVA:n kanssa päästä yhteistyössä rakentamaan YTA:mme laajuinen palvelurakenne, jossa pystytään kustannustehokkaasti alueidemme potilaat hoitamaan tarkoituksenmukaisen, lainsäädännön ja keskittämisesetuksen mukaisen työnjaon mukaisesti. Kansallisella tasolla kaivataan yksikköhinnon ja –laskennan yhtenäistämistä, jolla YO-YTA alueiden välinen hintavertailu olisi mahdollista. Tämän osalta kansallinen yksikkökustannusten kehittämishanke toivottavasti tuo toimivia työkaluja, erikoissairaanhoidon osalta mukana olevia kustannusryhmiä on vielä kovin vähän. Lisäksi näkisimme tärkeäksi, että kansallisesti luotaisiin insentivejä YTA alueiden keskinäisen tuotannon ylläpitämiseksi, eikä osaoptimoivaa ulko-YTA osto tapahtuisi. Tämä olisi tärkeää huomioiden maanlaajuisesti tarkoituksenmukainen, alueen tarpeet huomioiva palvelurakenteen ylläpitäminen.

Peruspalveluissa, ikäihmisten palveluissa sekä perhe- ja vammaispalveluissa hyvinvointialueiden välinen myynti on suhteessa selkeästi pienempää ja maltillisesti kasvavaa eikä näköpiirissä ole toiminnallisesti huomattavia tulonkasvatusmahdollisuuksia.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Vuoden 2026 hyvinvointialueiden välinen myynti erityispalveluissa on kasvanut vain prosentin verran ensimmäisellä vuosikolmanneksella, ja tähän on vaikuttanut, että erityispalvelut ovat huhtikuun loppuun asti purkaneet tehostetusti omana toimintana hoitotakuujonoja LVVn määräyksen mukaisesti. Loppuvuodelle odotetaan myynnin kasvavan.

3.2 Asiakasmaksujen tarkistus

Pohjois-Savon hyvinvointialueen asiakasmaksujen tuotto vuonna 2026 on noin 107 milj. euroa. Asiakasmaksujen maksimimäärät määrätään vuosittain asiakasmaksuista annettavalla asetuksella. Talouden tasapainottamiseksi hyvinvointialue johtuu käyttämään asetuksen antamia asiakasmaksujen maksimimääriä. Asiakasmaksujen katto varmistaa sen, että paljon terveyspalveluita käyttävien maksurasitus ei nouse kohtuuttomaksi. Lisäksi hyvinvointialue voi myöntää maksuvapautuksia vähävaraisille henkilöille.

Asiakasmaksuasetus annetaan vuosittain marraskuussa ja päätöksenteko tapahtuu joulukuussa.

Vuodesta 2026 alkaen asiakasmaksujen korotuksen tuotoksi arvioidaan 3 milj. euroa vuodessa.

Asiakasmaksujen tarkistukseen tulolähteenä liittyy useita riskejä kuten asiakkaiden maksukyky ja luottotappioriski.

Hyvinvointialue ei voi vaikuttaa asiakasmaksuasetuksen sisältöön, joten asiakasmaksujen maksimaalinen korotus tiedetään vasta kuukautta ennen tilivuoden alkamista. Toisaalta aluevaltuuston päätöksiä ei voida etukäteen sitoa vuoteen 2028 saakka.

Riskinä asiakasmaksujen korotuksissa on myös maksuvapautuksien ja luottotappioiden kasvu, mikä leikkaa asiakasmaksujen tuottoa.

Mikäli asiakasmaksujen kautta hyvinvointialueen taloutta ei saada parannettua, joudutaan toimintamenojen sopeuttamaan enemmän.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Valtion julkistamien tietojen mukaan asiakasmaksujen enimmäismääriin tullaan tekemään korotuksia vuodelle 2027. Pohjois-Savon hyvinvointialueen tiukan taloustilanteen takia aluevaltuustolle joudutaan esittämään korotettujen asiakasmaksujen käyttöönottoa vuoden 2027 alusta.

3.3 Muut uudet tulot

Hyvinvointialueen on syytä etsiä myös uusia tuloja antamistaan palveluista, millä voidaan alentaa painetta toimintamenojen leikkaamiseen.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Valtion julkistamien tietojen mukaan tultaisiin syksyllä 2026 säätämään uusista asiakasmaksuista, jotka tulisivat voimaan vuoden 2027 alusta. Tiukan taloustilanteen takia Pohjois-Savon hyvinvointialueen aluevaltuustolle joudutaan esittämään uusien asiakasmaksujen käyttöönottoa.

3.4 Asuntojen vuokrien tarkistus

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on saatu keskitettyä asukasvuokrauksen vuokrasopimusten hallinta sähköiseen järjestelmään vuoden 2025 aikana sekä ajantasaistettu vuokrausehtoja. Hallittavia vuokrasopimuksia on noin 1 600 kpl ja vuoden 2025 perittävien vuokrien kokonaisuus yhteensä noin 9,8 milj. euroa. Vuoden 2026 tavoitteena on yhtenäistää vuokrasopimukset perittävien vuokrien osalta. Arvion mukaan vuokrien yhtenäistämällä asukasvuokrien kokonaisuus korottuu yhteensä noin 14 %, joka lisää hyvinvointialueen tuloja noin 1,4 milj. euroa vuodessa. Tarkempi aikataulu yhtenäistämisen ja korotusten toteuttamisen osalta suunnitellaan vuoden 2026 aikana.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Asumisyksiköiden vuokrien yhtenäistäminen on valmisteltu kevään aikana ja pyydetty kannanotot yhtenäistämiseen vammaisneuvostolta ja ikäihmisten neuvostolta. Päätöksentekoon edistetään yhtenäistämisen mallia, joka korottaisi asumisyksiköiden vuokria noin 10 % vuositasolla, kun yhtenäistäminen saadaan toteutettua kokonaisuudessaan valmiiksi seuraavien 2 - 3 vuoden aikana.

4 TOIMINTAKULUT

4.1 Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuusohjelma ja palvelujärjestelmän uudistus

Pohjois-Savon hyvinvointialue rakentui yhdistämällä aiemman kuntapohjaisen sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestäjien toiminta. Hyvinvointialueen toiminnassa integroituu sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi aina erityisen vaativista palveluista perustason palveluihin. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämistä haastaa voimakkaasti henkilöstön saatavuuden ongelmat, väestön ikääntymisestä johtuva palvelutarpeen kasvu ja kustannustason nousu. Toiminnan uudistaminen on välttämätöntä, jotta voimme rakentaa taloudellisesti ja toiminnallisesti kestävästi palvelujärjestelmän. Palvelujärjestelmän kokonaisuudistus koskee kaikkia hyvinvointialueen palveluita ja toimialoja.

Hyvinvointialueuudistus mahdollistaa sote-palvelujärjestelmän uudistamisen asiakaslähtöisesti ja peruspalveluita vahvistaen hyödyntäen integroitunutta järjestelmää. Uudistusten valmistelua ohjaa Pohjois-Savon hyvinvointialueen sote-palvelustrategia (Avall 19.06.2023 § 34) ja uudistukset ovat keskeinen osa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa

(Ahall 10.02.2025 § 46). Sote-palvelustrategian ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisesti palvelujärjestelmän ja -verkon uudistaminen aloitettiin syksyllä 2023. Hyvinvointialueen johtoryhmä johtaa työskentelyä.

Palvelujärjestelmän uudistamisohjelmalla pyritään kokonaisuudessaan saavuttamaan n. 50 milj. euroa vuotuinen kustannusvaikutus (Ahall 19.06.2024 § 218), joka toteutuessaan tasapainoittasi hyvinvointialueen taloutta merkittävästi. Ohjelmien toimeenpano toteutetaan vuosien 2024–2029 aikana. Palvelujärjestelmän uudistamisohjelma koostuu viidestä kokonaisuudistuksesta (kuva):

R1. Vastaanottotoiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt päätös 17.6.2024 § 47;
Arvio kustannusvaikutuksista R1 ja R2 yhteensä n. 18,5 milj. euroa

R2. Osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt päätös 17.6.2024 § 47;
Arvio kustannusvaikutuksista R1 ja R2 yhteensä n. 18,5 milj. euroa

R3. Perhe- ja vammaispalveluiden uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt 16.12.2024 § 80;
Arvio kustannusvaikutuksista R3 n. 9,8 milj. euroa

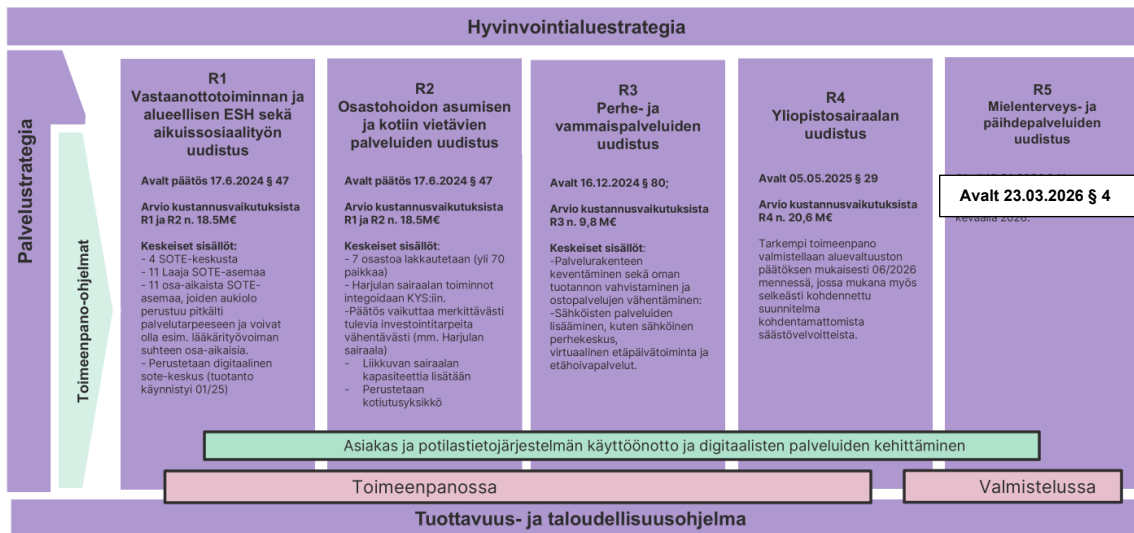
R4. Erikoissairaanhoidon ja yliopistollisen sairaalan uudistus

- Toimeenpanossa/valmistelussa; Avalt 05.05.2025 § 29
Arvio kustannusvaikutuksista R4 n. 20,6 M€

R5. Mielenterveys- ja päihdepalveluiden uudistus

- Toimeenpanossa; Avalt 23.03.2026 § 4

Tilannekuva uudistuksen etenemiseen

Valtioneuvosto on 27.11.2025 päättänyt Pohjois-Savon hyvinvointialueen vuoden 2026 lainanottovaltuudeksi 99.209.000 euroa (Valtioneuvoston päätös VM/2025/197). Päätöksen mukaan investointisuunnitelmaan esitettyjen Suonenjoen ja Leppävirran sotekeskusten osalta lainanottovaltuutta myönnettiin vain suunnitteluun, ei koko investointiin. Lisäksi päätöksen mukaan hyvinvointialueen palveluverkko on varsin tiheä ja lisäksi alue on hakenut lisärahoitusta vuodelle 2025 eikä näin ollen sen rahoitusasema ole vahva. Hyvinvointialueen tulee edellä mainitussa suunnittelussa huomioida nykyisen palveluverkon, toimintayksiköiden palveluvalikoiman, vuodeosastojen sijainnin ja kapasiteetin, sekä joustavien 11.8.12.2025 tilaratkaisujen mahdollisuuksien hyödyntäminen taloudellisesti kestäväällä tavalla. Lainanottovaltuuden muuttamiselle asetettiin ehdoksi investointien ja investointeja vastaavien sopimusten välttämättömyys järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen tuottamisen jatkuvuuden kannalta tai lainsäädännössä edellytetyjen palvelujen turvaamiseksi. Edellä mainituista syistä tulee arvioida tarve päivittää vuonna 2024 - 2025 päätettyjä palveluverkkopäätöksiä osana taloussuunnitelmaa ja tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa. Tarkastelu ja arvio tehdään vuoden 2026 - 2027 aikana ja toimeenpannaan vuosien 2027 - 2028 aikana.

Palvelujärjestelmän uudistuksen yksityiskohtaisempien toimenpiteiden toteuma on raportoitu toimialojen osioissa.

4.1.1 Perhe- ja vammaispalvelut

Perhe- ja vammaispalveluiden toimialan taloudellisuus- ja tuottavuustoimenpiteet on kuvattu tarkemmin liitteenä olevassa taulukossa. Toimenpiteet kohdistuvat seuraaviin kokonaisuuksiin:

- Palvelurakennemuutoksen (R3) etenemiseen ja palveluiden painopisteen tarkentamiseen
- Perheiden kotiin annettavien palveluiden henkilöstörakenteen uudistamiseen vuonna 2026
- Lastensuojelun palvelurakenteen ja palveluvalikoiman painopisteen muutokseen sekä sisäisen palvelutuotannon vahvistamiseen
- Tehtävärakenteen ja henkilöstöressurssien sopeuttamiseen talousraamiin, erityisesti perhekeskus- ja kuraattoripalveluissa
- Vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalveluiden kustannusten alentamiseen, mukaan lukien ICMT-kustannusten poistuminen
- Oman palvelutuotannon lisäämiseen vammaisten aikuisten ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä laitoshoidon vähentämiseen

Taloudellisuus- ja tuottavuustoimenpiteiden säästövaikutus vuodelle 2026 on yhteensä 12.021.514 euroa. Summa sisältää pysyvien säästöjen lisäksi kertaluonteisia säästöjä, joiden osuus on 2.610.996 euroa.

Vammaisten aikuisten oman palvelutuotannon lisäämisellä ja vähentämällä Etelä-Savon hyvinvointialueelta ostettavaa pitkäaikaista laitoshoidoa saavutetaan vuosina 2027 - 2028 arviolta 2.592.622 euron vuotuinen säästövaikutus.

Lisäksi perhe- ja vammaispalveluissa on toteutettu rakenteellisia henkilöstömuutoksia syksyn 2025 yhteistoimintamenettelyn toimeenpanon yhteydessä.

Perhekeskuspalveluissa syksyn 2025 YT-toimeenpanon myötä vähennettiin pysyvästi kolme tehtävää eläköitymisten yhteydessä sekä lakkautettiin kuusi tehtävää. Näiden toimenpiteiden yhteenlaskettu kustannussäästö on 405.560 euroa vuodessa.

Vammaispalveluissa palveluesihenkilörakennetta kevennettiin siten, että yksi asumisen palveluesihenkilön virka lakkautettiin ja yhdeksän palveluesihenkilön virkaa muutettiin palveluvastaavan tehtäviksi. Päivätoiminnassa viisi vastaavan ohjaajan tehtävää muutettiin ohjaajan tehtäviksi, ja päivä- ja työtoiminnan päällikön virka muutettiin ostopalvelukoordinaattorin tehtäväksi. Näiden muutosten kustannussäästövaikutus on yhteensä 232.031 euroa vuodessa.

Talouspalvelut

5.6.2026

Taloudellisuus- ja tuottavuustoimenpiteiden säästövaikutus on vuodelle 2027 yhteensä 966.000 euroa ja vuodelle 2028 yhteensä 789.000 euroa.

Perhekeskuspalveluiden palveluyksikössä menojen vähentämispotentiaali muodostuu pääosin henkilöstömenojen vähentämisestä. Henkilöstön vähentämisen mahdollisuuksia tarkastellaan suunnitelmavuosina väestöennusteen ja lasten määrän muutosten perusteella sekä tunnistetun tuottavuuden tehostamispotentiaalin kautta.

Lastensuojelun vähennyspotentiaali muodostuu palvelujärjestelmän yhteensovittamisen ja palveluiden porrasteisuuden kehittämisestä sekä palvelurakenteen muutoksista, sijaishuollon kustannusten hillinnästä ja palveluiden kehittämisestä sekä oman tuotannon tarkoituksenmukaisesta vahvistamisesta.

Vammaispalveluissa vähennyspotentiaali liittyy oman palvelutuotannon vahvistamiseen ja ostopalvelujen käytön vähentämiseen sekä palvelurakenteen kehittämiseen ja toimintatapojen uudistamiseen.

Toimenpiteet täsmennetään vuosittaisessa käyttösuunnitelmassa ja viedään sen mukaisesti toimeenpanoon.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Henkilöstömenoihin kohdentuvat tuottavuustoimenpiteet ovat edenneet lähes suunnitellusti, ja kaikki pysyvät henkilöstövähennykset on toteutettu.

Asiakaspalvelujen ostoihin kohdennetut vähennykset eivät ole toteutuneet suunnitellussa laajuudessa. Sijaishuollon tarve on pysynyt korkeana, ja palveluilla on vastattu lasten erityisen tuen ja suojelun tarpeisiin tilanteissa, joissa lapsella on ollut oikeus välttämättömään suojeluun ja hoivaan.

Perhehoidon vahvistamiseen liittyvinä toimenpiteinä on lisätty työryhmän resurssia, mikä tukee perhehoidon suunnitelmallista vahvistamista ja lisäämistä sijoitusmuotona.

Perheiden kotiin annettavissa palveluissa oman tuotannon rinnalla käytettävien ostopalvelujen vähentäminen ei ole toteutunut täysimääräisesti. Toimintakäytäntöjen muutoksen edistämiseksi on raportointijakson aikana kohdennettu lisätoimenpiteitä.

Tuottavuustoimenpiteitä on edistetty palvelukohtaisesti muun muassa määrittämällä työntekijäkohtaisia asiakasmäärätavoitteita, joiden toteutumista seurataan säännöllisesti. Lisäksi toiminnan tunnuslukujen ja talouden seurannalle on määritelty selkeät vastuut.

Vammaispalvelulain mukaisten kuljetuspalveluiden kustannukset ovat alentuneet ICMT-kustannusten poistumisen myötä, mutta muut kustannusvähennykset eivät ole toteutuneet suunnitellussa laajuudessa.

Vammaispalveluiden asumispalveluissa oman palvelutuotannon lisääminen on edennyt lähes suunnitellussa aikataulussa. Erityisesti vammaisten aikuisten ympärivuorokautisen palveluasumisen ja laitoshoidon vähentämiseen liittyvät toimenpiteet ovat edenneet tavoitteiden mukaisesti.

4.1.2 Ikääntyneiden palvelut

Ikääntyneiden palvelutarve kasvaa vuosittain aiheuttaen n. 7 milj. euron kustannuspaineen

<https://thl.fi/aiheet/sote-palvelujen-johtaminen/arviointi-ja-seuranta/hyvinvointialueen-palvelutarpeen-ennakointityokalu>

Tuottamalla palvelut nykyrakenteella, mikä tarkoittaa tosiasiallisesti palvelurakenteen keventämistä, näin syntyy vuosittainen 7 milj. euron tuottavuus hyöty eli vuosina 2026 - 2029 28 milj. euroa.

Tavoitteen saavuttamien edellyttä:

- Yhteisöllisen asumisen ja perhehoidon vahvempaa osuutta palvelujen järjestämistapana
- Tuottavuustoimenpiteitä asumisen rakenteessa siten että tuotetun palvelun keskihinta laskee
- Kotiin vietävien palvelujen tuottavuuden nousua asiakastyön kohdentamisen ja palvelun digitalisaation avulla varsinkin kevyissä palvelutareissa
- Palvelukriteerien tarkistamista siten että palveluun pääsemisen kynnystä kotiin vietävissä palveluissa ja ympärivuorokautisessa asumisessa nostetaan
- Henkilöstökustannusten hallintaa

Ikääntymiskehityksen aiheuttamaa kustannuspainetta nopeampi sopeuttaminen tarkoittaa henkilöstön ja asumispalvelupaikkojen merkittävää vähentämistä. Mikäli palvelutarvetarve ei samanaikaisesti vähene (onnistuta ennakoivissa toimissa), sopeuttaminen aiheuttaa kustannuksia palveluketjussa toisaalla sekä aiheuttaa riskin säädettyjen määräaikojen ylittamisestä.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Kansallisessa vertailussa oman asumispalvelujen tuotannon yksikköhinnat vaihtelevat ja osa yksikköhinnoista näyttäyty korkeana. Tavoitteena on keskimäärin 10 euron alentaminen yksikköhintaan. Alkuvuodesta yksikköhintaa on keskiarvillisesti saatu laskettua vuoteen 2025 verrattuna noin 4 euroa/vuorokausi (toteutuessaan laskennallinen vuosivaikutus 2,1 milj. euroa). Reaalitoteuma 1- 4kk n 0,6 milj. euroa.

Vuokausihintaan vaikutta myös käyttöaste, joten ympärivuorokautisessa asumispalvelussa käyttöasteelle on asetettu tavoitteeksi 99 % (toteuma 99,4 %), tilapäisessä asumisessa 95 % (toteuma 91,9 %).

Vuoden 2026 talouden sopeuttamistoimenpiteenä oli vähentää sairauslomien määrää. Työhyvinvoinnin kehittämisen toimenpiteenä on edistetty toimialan vuoropuhelurakenteiden ja päivittäisjohtamisen toimintamallin kehittämistä ja käyttöönottoa. Neljän ensimmäisen kuukauden aikana on ollut 2857 (-9,5 %) sairauslomapäivää vähemmän kuin viime vuonna vastaavana aikana. Laskennallinen säästö 0,96 milj. euroa .

Loppuvuoden osalta on tehty toteuma ennuste mikä sisältää 4,2 milj. euroa vielä toteutumattomia sopeutustoimia. Talousarvion sisällä olevien tuottavuustoimenpiteiden rinnalle toimiala on valmistellut tuottavuus ja taloudellisuus ohjelman, jonka avulla sopeutetaan taloutta vuoden 2026 aikana ja samaa suunnittelupohjaa käytetään vuoden 2027 talousarvion suunnittelun pohjana. Ao. ohjelma hyväksyttiin lautakunnassa 5/26.

Nopeina säästöpäätöksinä asumisen ostopalvelua on 3/26 vähennetty 30 paikkaa ja oman asumispalvelun käyttöasteen parantumisen arvioidaan mahdollistavan 5 paikan vähentämisen tämän vuoden aikana. Laskennallinen vuosivaikutus yhteen laskettuna noin 1,65 milj. euroa. Säästön toteutuminen edellyttää, että jonotilanteen takia emme joudu ostamaan lisäpaikkoja. Tämän lisäksi toteutuu järjestämistapamuutosten ja lääkäripalveluhankinnan hyötynä yhteensä n. 0,6 milj. euroa vuodelle 2026 .

4.1.3 Yleiset palvelut

Yleisten palvelujen toimialueella on toteutettu laaja-alaisesti Pohjois-Savon hyvinvointialueen palvelujärjestelmän ja -rakenteen uudistusten eri osa-alueiden valmistelua ja toimeenpanoa. Uudistuksista vastaanotto toiminnan, alueellisen erikoissairaanhoidon ja aikuissosiaalityön sekä osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistukset (R 1 ja R2) on päätetty aluevaltuustossa kesäkuussa 2024, uudistusten toimeenpanoa on toteutettu vaiheittain vuosina 2024–25, ja toimeenpano jatkuu vuonna 2026. Yliopistosairaalan ja erikoissairaanhoidon rakenneuudistusta (R4) koskeva päätös on hyväksytty aluevaltuustossa toukokuussa 2025. Aluevaltuusto teki päätösesitykseen tiettyjä muutoksia, joiden myötä R4 toimeenpanosuunnittelu jatkuu kevääseen 2026 saakka. Mielenterveys ja päihdepalveluiden kokonaisuudistus (R5) käynnistyi alkuvuodesta 2025 ja etenee päätöksentekoon vuoden 2026 kevääseen mennessä. Nämä rakenneuudistukset muodostavat keskeisen osan toimenpiteistä, joilla vastataan tuottavuus ja taloudellisuusohjelman taloudellisiin tavoitteisiin.

Erityispalveluiden osalta tuottavuustoimenpiteitä on toteutettu ja toteutetaan laaja-alaisesti osana talousarviosuunnittelua, ja erityisesti erityispalveluiden palvelurakenneuudistuksessa (R4). Aluevaltuuston päätöksen mukaisesti R4 ohjelman taloudelliseksi tavoitteeksi on asetettu yhteensä 20,6 milj. euron säästöt, jakautuen avohoito palveluihin (8,5 milj. euroa),

leikkaustoimintaan (4,4 milj. euroa), päivystykseen (1,9 milj. euroa), ja tutkimus- ja opetustoimintaan (1,6 milj. euroa). Lisäksi aluevaltuuston päätöksessä jäi 4,2 milj. euroa kohdentamaton säästötavoite, jonka suunnittelu jäi toimeenpanosuunnittelussa osoitettavaksi. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää useita mekanismeja, kuten kysynnän vähentäminen (potilasohjaus, triage, toimivat konsultaatiot), tuottavuuden kasvu (läpimenoaikojen lyhentäminen, käyttöasteiden nosto, peruutusten vähentäminen), ja yksikkökustannuksen lasku (hankintojen keskittäminen, ostopalvelujen optimointi). Tuottavuusohjelmassa toteutetaan merkittävä henkilöstövähennys prosessien uudistamisella. Riskinä on tunnistettu palvelujen saatavuuden merkittävä heikkeneminen uudistuksen epäonnistuessa. Palvelujen ostoja vähennetään edelleen. Erityisesti operatiivisilla aloilla "jonottomuus" mahdollistaa potilaiden hoitamisen omassa yksikössä tai YTA alueella. Tilojen käytössä on mahdollista saavuttaa merkittävä tilatehokkuuden paraneminen, ja se toteutetaan talousohjauksen kautta. Hinnoittelun osalta YTA työjako edellyttää hinnoittelun tarkistamista siten, että verrattuna muihin yliopistollisiin alueisiin olemme kilpailukykyinen. R4 ohjelman toimeenpanosuunnittelu on käynnissä ja se etenee päätöksentekoon kesäkuussa 2026. R4 ohjelman talousvaikutukset jakautuvat vuosille 2026–2029. Tänä aikana toivotaan myös ministeriöiltä rahoitusratkaisua Niuvanniemen sairaalan kotikuntavaihtajiin, joista Pohjois-Savon hyvinvointialueelle aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia noin 5–6 miljoonaa euroa per vuosi.

Erikoissairaanhoidon tuottavuusohjelman euromääräisenä tavoitteena vuodelle 2026 tavoitellaan yhteensä 10,2 milj. euron tuottavuustoimia, josta menovähennyksiä 8,8 milj. euroa ja tulojen lisäystä 1,4 milj. euroa. Palveluysikkökohtaisesti tämä jakautuu seuraavasti:

- Ydinyksiköt: Tuottavuustoimet 2,2 milj. euroa (menovähennys 1,8 milj. euroa, tulolisäys 0,4 milj. euroa)
- Operatiivinen yksikkö: Tuottavuustoimet 2,7 milj. euroa (menovähennys 1,7 milj. euroa, tulolisäys 1 milj. euroa)
- Lääkinnälliset palvelut: Tuottavuustoimet 1,4 milj. euroa (menovähennys 1,4 milj. euroa)
- Mielenterveys- ja hyvinvointi: Tuottavuustoimet 2,5 milj. euroa (menovähennys 2,5 milj. euroa)
- Akuutti: Tuottavuustoimet 1,4 milj. euroa (menovähennys 1,4 milj. euroa)

Peruspalveluissa on toteutettu aluevaltuuston vuonna 2024 edellyttämät tuottavuustoimenpiteet vuonna 2025 päätöksen mukaisesti. Vastaanotto toiminnan ja alueellisen erikoissairaanhoidon sekä aikuissosiaalityön uudistuksen (R1) ja osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien palveluiden uudistuksen (R2) arvio kustannusvaikutuksista on yhteensä 18,5 milj. euroa. Tuottavuustoimenpiteet jatkuvat edelleen osana talousarviosuunnittelua vuosille 2026–2028. Palvelujärjestelmän

jatkotoimenpiteenä on vielä kahden (2) vuodeosaston lakkautus, joiden yhteisvaikutukset vuodelle 2026 ovat 2,5 milj. euroa, samoin 2,5 milj. euroa vuodelle 2027. Edellisenä vuonna aloitetut toiminnan muutokset realisoituvat vuonna 2026 ollen noin 0,6 milj. euroa. Lisäksi tuottavuustoimenpiteinä on kahteen (2) työpajaan liittyviä toiminnallisia muutoksia, kustannusvaikutuksen ollessa 0,47 milj. euroa. Yhteensä suunnitelluista toimenpiteistä arvioidaan muodostuvan säästöjä vuodelle 2026 noin 3,9 milj. euroa ja vuodelle 2027 noin 2,7 milj. euroa.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Peruspalveluiden osalta suurimmat eurovaikutukset tuottavuustoimenpiteiden osalta alkavat toukokuussa. Henkilöstömenoihin kohdentuvat tuottavuustoimenpiteet ovat edenneet suunnitellusti. Osastopalveluissa toinen vuodeosasto lakkautuu toukokuun alussa ja toinen jatkaa toistaiseksi.

Erytispalveluissa tuottavuusohjelma on edennyt lähes suunnitelman mukaisesti, poikkeavuutena ostopalveluissa on ollut hiukan nousua, kun on vastattu hoitotakuun toteutumiseen. Erikoissairaalahoito- ja yliopistosairaalan uudistusreformin (R4) toimeenpanosuunnitelma on ennennyt poliittiseen päätäntään suunnitellusti ja sen tulokset alkavat realisoitumaan selkeämmin syksystä 2026 alkaen.

4.1.4 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimet muodostuvat pääasiassa palveluintegraation tehostamisen, ICT-kulujen hillinnän ja yleisen säästäväisyyden kautta:

- Ensihoitopalveluun kuuluvan ensivastetoiminnan kehittäminen pelastusasemien pelastajaresurssin avulla
- Ikäihmisten kotiin vietävien palveluiden tukeminen ja turva-auttajatoiminta
- Osallistuminen ensihoitopalveluiden tuottamiseen yleisten palveluiden toimialan kanssa sovitun mukaisesti
- ICT-työpisteiden vähentäminen minimiin. Pelastusasemien työpisteiden, työpuhelinten ja Virve-puhelinten määrän tarkastelu.
- Pelastusasemien palveluprosessien kehittäminen riskiperusteisesti ja keskittäminen pelastusasemaluokituksen mukaisesti (erityisvalmius-, perusvalmius- ja pelastusasema).
- Myyntitulojen lisääminen.

Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman säästövaikutus on noin 0,8 milj. euroa vuonna 2026. Säästö on huomioitu talousarviossa 2026.

Talouspalvelut

5.6.2026

Ikäihmisten kotiin vietävien palveluiden tukemisen ja turva-auttajatoiminnan hyvinvointialuetasoinen säästövaikutus tarkentuu toiminnan laajentamisen myötä. Samoin ICT-kulujen säästö tiedetään vasta vuoden 2026 loppupuolella. Toimenpiteet on kuvattu liitteenä olevassa Tuottavuustoimien suunnittelu 2026 Excel-taulukossa.

Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimialan virkatoimiin liittyvien lakisääteisten päätösten sekä katselmusten ja tarkastusten palvelumaksut on korotettu maksimaalisesti vuodelle 2026 tuoteluettelon ja hinnaston mukaisesti. Myyntitulojen lisäysarvio on 370.000 € verrattuna edelliseen vuoteen.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Tuottavuustoimenpiteiden toteuttaminen on edennyt suunnitellusti. Ohjelman mukaisten tuottavuustoimenpiteiden sisältöä suunnitellaan sekä kehitetään yhdessä palveluiden tuottamisesta vastaavan toimialan edustajien kanssa. Ikäihmisten kotiin vietävien palveluiden tukemisesta ja turva-auttajatoiminnan osalta on tehty yhteinen päätös toiminnan laajentamisesta ikääntyneiden palveluiden toimialan kanssa.

Toimiala on kiinnittänyt erityistä huomiota toiminnan ja talouden yhteensovittamisen sekä kustannus -ja taloustietoisuuden edistämiseen kaikissa työntekijä- ja viranhaltijaryhmissä. Esihenkilöiden valvontavelvoitteiden ja omavalvonnasta muodostuvan tiedon merkityksen korostamista jatketaan, koska ne ovat keskeisiä ja tarkoituksenmukaisia toiminnan sekä talouden hallintakeinoja.

4.1.5 Hallintopalvelut

Hallintopalveluiden sopeutukset on esitetty kohdissa

4.2 Kuntien vuokrasopimukset ja

4.4 Hankinnat ja tukipalvelut

4.1.6 Henkilöstöpalvelut

Henkilöstöpalveluissa on keskitettynä palveluina sihteeripalvelut ja tekstinkäsittelypalvelut. Alkuvuodesta 2026 hyvinvointialueella käydään yhteistoimintaneuvottelut koskien sihteeripalveluiden kokonaisuutta. Tekstinkäsittelyresurssiin ja sihteeripalveluiden kokonaisuuteen ennakoidaan vähentämistavoitteeksi n. 50 työntekijää, josta henkilöhallinnon toimialalle ennakoidaan kohdentuvan suurin osa vähennyksistä.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Henkilöstöpalveluissa on toteutettu keväällä 2026 laaja-alainen yhteistoimintaneuvottelu, jonka perusteella vähenee yhteensä 48 tehtävää. Vähennys kohdentuu pääosin tekstinkäsittelytehtäviin (-43). Irtisanomisajat huomioiden talouden vaikutukset henkilöstökustannuksiin alkavat näkymään vaiheittain ja täysimääräisenä vasta loppuvuodesta 2026.

4.1.7 Talousoalvelut

Talousoalveluiden kustannuksia voidaan alentaa tehokkaasti edistämällä digitalisaatiota esimerkiksi elaskujen käyttöön otossa. E-laskujen määrä kaikista hyvinvointialueen asiakaslaskuista on jo yli 45 %, mikä on alentanut merkittävästi laskutuksen kustannuksia verrattuna paperiseen laskutukseen. Samalla laskujen toimitusvarmuus on noussut, koska elaskut eivät voi hävitä samalla tavalla kuin paperiset laskut.

Toinen tapa alentaa kustannuksia on ostolaskujen ja niiden käsittelyn sähköistäminen, automaattinen reititys asiattarkastajille sekä laskujen automaattinen tiliointi.

Talousopalveluissa noudatetaan hyvinvointialueen yleistä linjaa esimerkiksi lomien pitämisessä ja lähtövaihtuvuuden hyödyntämisessä.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

E-laskujen määrä kaikista hyvinvointialueen laskuista oli toukokuun lopussa 45,92 prosenttia, mikä on parhaimpia Suomessa. Toimenpiteitä ostolaskuprosessin kehittämiseksi on jatkettu.

4.1.8 Strategia ja kehittäminen

Strategia- ja kehittäminen toimialan sopeutus- ja tuottavuustoimet on koottu liitteenä olevaan excel -taulukkoon. Toimenpiteet keskittyvät päällekkäisten ICT-kulujen karsimiseen, toiminnan uudelleenjärjestelyihin, volyymipohjaisten palveluiden sopeuttamiseen ja laitehallintapalvelun laitehankintojen tehostamiseen sekä tuottavuuspotentiaalin etsimiseen tekoälyratkaisuista.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Tuottavuustoimenpiteiden toteuttaminen on edennyt suunnitellusti. Toimiala on kiinnittänyt erityistä huomiota toiminnan ja talouden yhteensovittamisen sekä kustannus -ja

taloustietoisuuden edistämiseen. ICT- volyymipohjaisten palveluiden sopeuttaminen ja laitehallintapalvelun laitehankintojen tehostaminen on edennyt suunnitellusti sekä päällekkäisten ICT-kulujen päättäminen ja toiminnan uudelleenjärjestely on käynnissä.

4.1.9 Yhteenvedo talous- ja tuottavuustoimenpiteistä vuodelle 2026

Talous- ja tuottavuustoimien yhteenvedo, talousarvio 2026					Tammi-huhtikuun toteuma 2026	
Toimiala	Tuottavuus	R-Palvelujärj	YT	Yhteensä	Tot 1-4/2026	Tot-%
Yleiset palvelut	-8 819 740	-5 600 000	-1 740 000	-16 159 740	-3 716 569	23,0
<i>Peruspalvelut</i>	-291 500	-3 100 000	-540 000	-3 931 500	-484 035	12,3
<i>Erityispalvelut</i>	-8 528 240	-2 500 000	-1 200 000	-12 228 240	-3 232 534	26,4
Ikäntyneiden palvelut	-7 905 000	0	-510 000	-8 415 000	-1 633 387	19,4
Perhe- ja vammaispalvelut	-11 963 332	-1 219 898	-637 591	-13 820 821	1 317 334	-9,5
Pelastustoimi ja turvallisuus		0	-791 000	-791 000	-263 668	33,3
Hallintopalvelut	-119 000	0	-85 000	-204 000	-32 631	16,0
Hankintapalvelut *)	-5 590 000	-100 000	0	-5 690 000	-987 828	17,4
Henkilöstöpalvelut	0	0	-925 000	-925 000	-307 600	33,3
Henkilöstöpalvelut *)	0	0	-2 728 724	-2 728 724	-530 709	19,4
Talouspalvelut	0	0	-278 676	-278 676	-61 780	22,2
Strategia- ja kehittämisspalvelut	-2 075 000	0	-250 000	-2 325 000	-1 295 000	55,7
Strategia- ja kehittämisspalvelut *)	-740 000	0	0	-740 000	-200 000	27,0
Hyvinvointialue yhteensä	-37 212 072	-6 919 898	-7 945 991	-52 077 961	-7 711 838	14,8

*) säästöt kohdistuvat eri toimialoille

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Pohjois-Savon hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman toimeenpano on edennyt alkuvuonna 2026 suunniteltua hitaammin.

Tammi-huhtikuussa toimenpiteet ovat kohdistuneet erityisesti henkilöstörakenteen hallintaan, palveluverkkoon, ostopalvelujen kustannusten ohjaukseen sekä toimintatapojen yhtenäistämiseen. Henkilöstömenoihin vaikuttavia toimia on toteutettu muun muassa tehtävärakenteita tarkistamalla ja hyödyntämällä luonnollista poistumaa. Lisäksi on edistetty digitalisaatiota ja toimintaprosessien kehittämistä, joilla tavoitellaan pysyviä tuottavuushyötyjä.

Ohjelman toimeenpanoa ohjataan keskitetysti, ja toimenpiteiden vaikutuksia seurataan säännöllisesti osana talouden ja toiminnan raportointia. Alkuvuoden toteuman perusteella

säästövaikutuksia on alkanut syntyä, mutta merkittävä osa tuottavuusvaikutuksista kohdistuu loppuvuoteen ja tuleville vuosille. Samanaikaisesti kustannuskehitykseen kohdistuu edelleen paineita erityisesti palvelutarpeen kasvun sekä yleisen kustannustason nousun vuoksi.

4.2 Kuntien vuokrasopimukset

Aluehallituksessa 2.12.2024 päätettyjen kiinteistöstrategisten tavoitteiden ja linjausten mukaisesti hyvinvointialueella on tavoitteena parantaa tilatehokkuutta 15 % vuoden 2024 lopun tasosta vuoden 2028 loppuun mennessä. Tämä tarkoittaa yli 90 000 m² tilojen vähentämistä nykyisestä.

Kuntien kanssa on käyty neuvotteluja vuokrasopimuksista vuoden 2025 aikana ja päästy pääosin kaikkien kanssa neuvottelutulokseen. Toimitiloista tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa olevia vuokrasopimuksia 12 kk irtisanomisajalla, joka mahdollistaa hyvinvointialueelle jatkossa mahdollisuuden irtautua toimitiloista kohtuullisen joustavasti. Neuvottelujen lopputuloksena jatkovuokrattavien toimitilojen vuokratasot pienenevät hieman vuoden 2025 tasosta. Toimitilojen määrää on saatu vähennettyä neuvotteluiden ja toimitilajärjestelyjen kautta noin 30 000 m² vuodelle 2026. Toimitilojen vuokrasopimusten ylläpitovuokra on sidottu todellisiin kustannuksiin ja yhteistyöllä kuntien kanssa ylläpitokustannuksista on mahdollista saada säästöjä jatkossa.

Toimitilojen kehittäminen, tarpeettomista tiloista luopuminen ja tilatehokkuuden parantaminen etenevät palveluiden uudistamisen toimeenpanon ja investointisuunnitelman toteuttamisen mukaisesti vuonna 2026.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Tammikuussa hyvinvointialueen hallinnassa olevia toimitiloja oli 596 000 m², huhtikuussa hallinnassa olevia toimitiloja on 593 600 m². Vuokratilosten vähentämistä on saatu vähennettyä vuokratilojen vähentämisen myötä. Toimitiloja kehitetään suunnitelmallisesti investointien, nykyisten tilojen käytön tehostamisen ja tarpeettomista tiloista luopumisen kautta.

4.3 Henkilöstökustannusten kehittyminen ja ennakointi vuosina 2026–2028 osana alijäämän kattamisvelvoitetta

Pohjois-Savon hyvinvointialueelle liikkeenluovutuksella siirtynyt henkilöstömäärä oli 1.1.2023 yhteensä noin 12 500 henkilöä (ilman sivutoimisia). Keskimääräinen henkilöstömäärä on edelleen hieman alle 12 500 henkilöä (ilman sivutoimisia). Pohjois-Savon hyvinvointialueen henkilöstökulujen toteumaksi muodostuu vuoden 2025 tilinpäätöksessä noin 739,6 milj.

Talouspalvelut

5.6.2026

euroa, josta maksetut palkat ja palkkiot olivat noin 611,4 milj. euroa. Henkilöstökustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta yhteensä noin 28,9 milj. euroa. Taustalla olivat valtakunnalliset palkankorotukset, joiden kokonaiskorotukset olivat laskennallisena vuosimuutoksena 5,49 %. Pohjois-Savon hyvinvointialueella muutos oli 4,1 %, koska vuoden 2025 aikana toteutettiin vapaaehtoisia säästötoimia kuten mm. vapaaehtoisia lomarahaa vaihtovapaita ja palkattomia työ- sekä virkavapaita. Vuoden 2026 talousarvion yhteistoimintaneuvottelutuloksena on ennakoitu, että hyvinvointialueelta poistuu pysyvästi vähintään 59 htv:tta. Muita henkilöstökustannuksiin verrannollisia säästötoimenpiteitä kohdentuu lisäksi 4,2 milj. euroa vuoden 2026 talousarvioon.

Hyvinvointialueen henkilöstösuunnittelu digitalisoidaan vuoden 2026 aikana. Istekki Oy on kilpailuttanut henkilöstösuunnittelujärjestelmän, jolla korvataan nykyinen excel-pohjainen suunnittelu. Järjestelmä mahdollistaa esihenkilön reaaliaikaisen näkymän yksikkönsä henkilöstökustannusten seurantaan ja henkilöstösuunnitteluun sekä tuottaa nykyaikaisen tiedolla johtamisen toimintamallin.

Vuosien 2027 - 2029 henkilöstösuunnittelu

Valtion talouden ohjaus edellyttää, että talousarviokierroksella noudatetaan tuottavuusohjelman mukaisia toimia ja sitoudutaan päätettyihin henkilöstömenovähennyksiin. Talousarviosuunnittelukaudelle 2027 - 2029 toteutetaan taloussuunnitelmaa, jossa kustannuskasvun 3,5 % sijaan muutosta ennakoidaan henkilöstökustannuksia alenevaksi. Henkilöstökulut ovat 49 % toimintakuluista vuonna 2026, joten henkilöstökustannusten sopeuttamisen on ennakoitu olevan 18,5 milj. euroa vuodelle 2027, 19,8 milj. euroa vuodelle 2028 ja 12,8 milj. euroa vuodelle 2029. Henkilöstökustannusten hallinnan lähtökohtana on, että aluevaltuusto hyväksyy talousarviossa sitovat tehtäväkohtaiset toiminnan ja talouden tavoitteet, sekä niiden edellyttämät määrärahat eli meno- ja tuloarviot sekä hyvinvointialuekonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Vahvistetun talousarvion mukaisesti tilivastuuvolliset vastaavat kukin vastuualueensa taloudesta, sen seurannasta ja sisäisestä valvonnasta sekä lisäksi toimista, joihin tulee ryhtyä, jos talousarvio uhkaa ylittyä. Avoimen tehtävän tai viran täyttäminen perustuu vain ajantasaiseen talousarviossa vahvistettuun henkilöstösuunnitelmaan, joka on laadittu talousarvio- ja toimintasuunnitelman yhteydessä. Tarvittaessa avataan kesken talousarviovuoden neuvottelut lisäsäästöistä. Pohjois-Savon hyvinvointialueella ei käsitellä vakansseja, joka tarkoittaa sitä, että henkilöstövoimavaroja käytetään aina vahvistetun talousarviovarauksen mukaisesti. Mahdolliset aivan välttämättömät uudet investoinnit henkilöstökustannuksiin tulee siten ennakoida ja arvioida vuosittain talousarviovalmistelun yhteydessä. Henkilöstökustannusten hallinta edellyttää, että kesken toimintavuoden ei pääsääntöisesti perusteta uusia virkoja tai tehtäviä, ellei siihen ole kesken talousarviovuoden laista tuleva tai lainsäätäjän mukainen velvoite, joka tulee toimeenpantavaksi ennakoimattomana. Näin ollen myös mahdollinen

ostopalveluiden muuntaminen omaksi toiminnaksi tulee ennakoida jo talousarviovalmistelun aikana.

Henkilöstökustannusten sopeuttamisen keinot

Hyvinvointialueen johdon kanssa on suunniteltu tulevien vuosien sopeuttamisen keinoja, jotka ovat:

- lähtövaihtuvuuden hyödyntäminen
- mahdolliset irtisanomiset, lomautukset ja osa-aikaistamiset
- esihenkilötyön ja johtamisen kehittäminen henkilöstö- ja työn tuottavuuden parantamiseksi sekä johtamisjärjestelmän uudistaminen
- työkykyjohtaminen ja sairauspoissaolojen hallinta
- teknologisten ratkaisuiden ja tekoälyn hyödyntäminen osana sopeutustoimia
- työvuorosuunnittelujärjestelmän kilpailutus –tavoitteena työvuorosuunnittelun optimoinnin tehostaminen ja resurssisäästöt
- lomapalkkavelan ja työaikapankin palkkavelan hallinta
- automaattinen puheentunnistus ja sihteerityön muutokset
- vapaaehtoiset lomarahavapaat ja vapaaehtoiset virka- ja työvapaat
- hälytysrahakorvausten ja ylityökorvausten hallinta
- paikallisten sopimusten uudelleen arviointi
- rekrytointien tehostaminen ostopalveluita korvaavissa toiminnoissa
- työnjaon kehittäminen eri ammattiryhmien välillä

Hyvinvointialueen johto on sitoutunut lähtövaihtuvuuden maksimaaliseen hyödyntämiseen osana henkilöstökustannusten sopeutuksia. Henkilöstökustannusten sopeuttamisessa ensisijaisena keinona hyödynnetään siten kokonaisvaihtuvuuden hallintaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että hyvin kriittisen tarkastelun kautta arvioidaan mahdolliset eläköitymiset ja tehtävät, joita ei uudelleen täytetä. Lähtövaihtuvuuden hyödyntäminen tarkoittaa sitä, että kun joku työntekijä lähtee omasta tahdostaan (eläköityminen, työpaikan vaihto), organisaatio käyttää tilannetta harkitusti säästöihin, eikä heti rekrytoi tilalle uutta työntekijää. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman vahvistamisen yhteydessä sovitaan vuosittainen budjetointimalli eli tietty prosentti, jolla lähtövaihtuvuuteen kohdennetaan säästöjä talousarvioittain. Lisäksi otetaan tarkasteluun eläköitymistä ennakoivat rakenteelliset muutokset ammattinimikkeittäin (sihteerinimikkeet, asiantuntijanimikkeet) ja sitoudutaan korvaaviin ratkaisuihin esimerkiksi teknologiaa hyödyntämällä. Lähtövaihtuvuuden maksimaalinen hyödyntäminen tuottaa pysyviä säästöjä hallitusti ilman irtisanomisia.

Lähtövaihtuvuuden lisäksi henkilöstösopeuttamisen eurotavoitteet ovat niin suuret, että toisena henkilöstökustannusten keinona ennakoidaan, että talousarvion laadinnan

yhteydessä avataan myös tarvittaessa yhteistoimintaneuvottelut sisältäen mahdolliset viimesijaiset henkilöstön vähentämisen keinot. Yhteistoimintamenettelyt on käynnistettävä, kun työnantaja harkitsee toimenpiteitä, jotka saattavat johtaa yhden tai useamman työntekijän irtisanomiseen, lomauttamiseen tai osa-aikaistamiseen taloudellisin tai tuotannollisin perustein. Tällöin työnantaja ei ole yhteistoimintamenettelyjä aloittaessaan vielä tehnyt päätöstä mahdollisista henkilöstön vähennyksistä, vaan työnantaja vasta suunnittelee toimenpiteitä, joilla voi olla vaikutuksia henkilöstön määrään. Työvoiman vähentämistoimenpiteitä koskee normaalia laajempi yhteistoimintavelvoite.

Kolmantena henkilöstökustannusten tuottavuuskeinona ovat edelleen sairauspoissaolojen hallintakeinot eli onnistunut työkykyjohtaminen sekä työhyvinvoinnin johtaminen. Uusi strategia on vahvistanut henkilöstön hyvinvoinnin yhdeksi kärkitavoitteeksi. Henkilöstötuottavuutta voidaan parantaa esihenkilötyön ja johtamisen kehittämällä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että esihenkilön työpöytä arvioidaan tulevilla taloussuunnittelukaudella ja esihenkilöille turvataan aikaa työkyky- ja työhyvinvointijohtamiseen. Pohjana toimii hyvinvointialueen valmentavan johtamisen viitekehys. Hyvä johtaminen parantaa työkykyä, vähentää poissaoloja ja lisää työmotivaatiota, joka näkyy kustannusten vähenemisenä mm. sijaistarpeissa.

Sairauspoissaolojen hallintaan Pohjois-Savon hyvinvointialueella on otettu käyttöön tehostettu soveltuvan työn -toimintamalli, jossa rekrytoiva esihenkilö varmistaa työhyvinvointiyksiköstä soveltuvan työn hakijoiden tilanteen ennen rekrytointeja. Lisäksi Pohjois-Savon hyvinvointialueella on käytössä toimintamalli, jossa osakuntoutustuella ja osatyökyvyttömyyseläkkeellä olevat työskentelevät ns. avustavina työntekijöinä tai asiantuntijoina koko hyvinvointialueen erilaisissa ja heille soveltuvissa tehtävissä. Työntekijällä on tällöin osatyökyvyttömyyseläkepäättös (tai osakuntoutustukipäättös). Pohjois-Savon hyvinvointialueella on käytössä myös laaja-alainen korvaavan työn toimintamalli. Jos työntekijä/ viranhaltija on lievän ja lyhytaikaisen sairauden tai tapaturman vuoksi tilapäisesti kykenemätön tekemään vakituista työtään, mutta pystyy terveyttään ja toipumistaan vaarantamatta tekemään soveltaen omaa työtään tai jotakin muuta työtä, tarjoaa esihenkilö aktiivisesti jo ensimmäisestä sairauspoissaolopäivästä lähtien korvaavan työn toimintamallin mahdollistamia työtehtäviä. Korvaavan työn aloittamisajankohta voi olla myös muu kuin ensimmäinen sairauspoissaolopäivä.

Sote-ala ja pelastusalalla haasteena on ylikuormitus ja kiire, joka laskee työn tuottavuutta ja lisää vaihtuvuutta. Tulevalla taloussuunnittelukaudella neljäntenä strategisena tehtävänä on teknologisten ratkaisuiden ja tekoälyn hyödyntäminen osana sopeutustoimia. Teknologisena ratkaisuna sote-alan työvuorosuunnittelujärjestelmä kilpailutetaan. Tällä ennakoidaan olevan tuottavuusvaikutusta mm. Työkuorman seurantaan, työergonomiaan ja työn tasaamiseen sekä parhaaseen mahdolliseen resurssin optimointiin. Uudelta järjestelmältä odotetaan laajaa integraatiokyvykkyyttä mm. Asiakas- ja potilastarpeiden huomioimiseksi. Lisäksi tuottavuustoimina tuetaan prosessien ja erilaisten työtehtävien sujuvoittamista. Teknologisena muutoksena otetaan vuonna 2026 laajamittaisesti käyttöön automaattinen

Talouspalvelut

5.6.2026

puheentunnistus, jolla on tehostavaa vaikutusta terveydenhuollon lisäksi myös sosiaalihuollon kirjaamiskäytäntöihin.

Henkilöstötuottavuuden parantamiseksi arvioidaan myös eri ammattiryhmien välistä työnjakoa. Onnistuessaan tämä johtaisi palvelujen sujuvoitumiseen, henkilöstöresurssien parempaan kohdentumiseen ja kustannusten hallintaan.

Mahdollisuudet:

- kevennetään kriittisten osaajien työkuormaa (esim. lääkärit, sosiaalityöntekijät, psykologit) ja helpotetaan rekrytointipainetta
- nopeutetaan hoitoon pääsyä ja puretaan jonoja
- hyödynnetään paremmin hoitajien osaamista
- luodaan mielekkäämpiä urapolkuja
- saadaan vaikutusta henkilöstökustannuksiin.

Muina talouden hallinnan keinona jatketaan myös vuosilomaohjeen ja työaikapankin saldojen toimeenpanoa osana ns. lomapalkkavelan ja työaikapankin palkkavelan kertymää. Vuosilomista ja säästövapaista sekä työaikasaldoista on esihenkilöt ohjeistettu. Esihenkilön velvollisuus on huolehtia ja määrätä, että lomapäivät ja työaikasaldot tulevat pidetyiksi ohjeistuksen mukaisesti. Lomapäivien pitämällä hillitään vuosilomapalkkavelkaa ja turvataan työhyvinvointia. Pohjois-Savon hyvinvointialueella on ohje, että vuodenvaihteen yli siirtyy vain 8 pv kuluva loma. Säästövapaista hyvinvointialueella on linjattu, että vuosilomapäiviä ei säännönmukaisesti jätetä säästövapaaksi. Lisäksi hyvinvointialueella on ollut strategisena tavoitteena oman tuotannon vahvistaminen, joten edelleen toimenpiteitä kohdistetaan myös vuokratyön vähentämiseksi, joten erityisesti lääkäreiden rekrytointimallin kehittämistä jatketaan erityisesti vuosina 2026 ja 2027. Lisätoimenpiteinä arvioidaan myös edelleen säästömahdollisuuksia hälytysrahakorvausten ja ylityökorvausten sekä paikallisten sopimusten eurokorvausten vähentämisessä.

Yhteenvedon voidaan todeta, että henkilöstökustannusten sopeuttamisessa lähtökohtana ovat toiminnassa ja palvelutuotannossa toteutettavat rakenteelliset muutokset, joilla mahdollistetaan pysyvien henkilöstökulusäästöjen toteuttaminen vuositasoisesti eli htv-määrän väheneminen vuosina 2026, 2027, 2028 ja 2029.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

[Hyvinvointialueen henkilöstösopeutukset vuodelle 2026 ovat toteutuneet suunnitelmallisesti. Kokonaiskustannusten ennakoitaan toteutuvan tällä hetkellä noin 15 miljoonaa talousarviovarausta alempana.](#)

4.4 Hankinnat ja tukipalvelut

Pohjois-Savon hyvinvointialueella on noin 5000 hankintoihin liittyvää sopimusta. Hyvinvointialueen ensimmäisten toimintavuosien aikana sopimusten kokonaisuutta on harmonisoitu, rinnakkaisuuksia karsittu ja sopimuskokonaisuutta täydennetty suunnitelmallisesti vahvistaen niiden avulla hyvinvointialueen palvelutuotantoa ja toimintaa.

Hankinnat ovat Pohjois-Savon hyvinvointialueella vuosittain noin 650 milj. euroa, mikä vastaa 43 % talousarvion toimintakuluista. Palvelujen ostoja tästä on 34,3 % ja materiaalien ostoja 8,7 %.

Palveluja hankitaan hyvinvointialueelle sekä markkinoilta, että hyvinvointialueen sidosyksiköiltä. Hyvinvointialue on vahvasti sitoutunut sidosyksiköidensä palvelujen käyttämiseen, mutta samanaikaisesti on varmistettava, että niiden palvelut ovat laadultaan, sisällöltään ja hinnoittelultaan kilpailukykyisiä. Sidosyksikköhankintoja koordinoivien keskeinen rooli on tilanteen jatkuva seuranta ja hyvinvointialueen edun toteutumisen varmistaminen. Tuottavuustavoitteiden asettaminen ja seuraaminen organisaatiotasolla on ainoa keino, jolla kokonaiskustannushyödyt voidaan kotiuttaa. Keskitetyllä koordinaatiolla varmistetaan, että ei ajauduta sillokohtaisiin osaoptimointeihin prosessien ja toimintojen pilkkomisen kautta, jotka pääsääntöisesti lisäävät kustannuksia organisaation tasolla tarkasteltuna.

Hankintojen seurannan ja ohjauksen työkalut

Hankinnoissa on otettu käyttöön työkaluja parantamaan hankintasopimusten ja ostojen näkyvyyttä. Näitä ovat hankintojen Tableau -raportit ja ostoanalyysi-työkalu. Kevään 2026 aikana otetaan käyttöön myös hankintojen elinkaarijärjestelmä.

Hankintojen Tableau raportit kokoavat yhteen näkymään ajantasaisen tiedon kaikista hyvinvointialueen hankintasopimuksista. Raportit ovat hyvinvointialueen johdon ja työntekijöiden käytettävissä ja ne parantavat hankintasopimusten löydettävyyttä ja mahdollistavat hankintojen johtamisen tietoon perustuen.

Ostoanalyysi-työkalu tarjoaa toimialajohdolle keinon tunnistaa sopimukseton ostaminen ja tarvittaessa puuttua epäkohtiin. Sopimuksettoman ostamisen saattaminen sopimusten piiriin tuo lakisääteisyuden varmistamisen lisäksi merkittäviä eurohyötyjä hyvinvointialueelle.

Hankintojen elinkaarijärjestelmä (HALLI) tuo yhteen koko hyvinvointialueen hankintasalkun riippumatta siitä kuka hankintaa kilpailuttaa. Tämä mahdollistaa jatkossa entistä paremman hankintojen ja sopimusten seurannan, sekä toimialakohtaisen raportoinnin. Järjestelmä mahdollistaa myös tehokkaan ja dokumentoidun hankintaprosessin läpiviennin.

Näkyvyys, raportoitavuus ja hankintatiedon yhteismitallisuus parantavat organisaation ymmärrystä hankinnoista. Hankinnat saadaan sen avulla paremmin tukemaan hyvinvointialueen toimintaa ja sen strategisia tavoitteita.

Avoin ja selkeä näkyvyys hankintoihin ja sopimuksiin varmistaa hyvinvointialueelle merkittävää hyötyä hukan vähentämisenä. Olemassa olevat sopimukset voidaan silloin hyödyntää aina ensin, eikä turhiin hankintoihin tuhlata aikaa ja kustannuksia. Jokaisen hankinnan kohdalla on myös arvioitava jo lakisääteisestikin, onko sille olemassa välttämätön tarve, vai voidaanko tarve täyttää muulla tavalla. Oman tuotannon ja ostopalvelusopimusten mahdollisuuksien tarkastelu ja vaikuttavuuden arviointi voi tuoda uusia kustannustehokkaampia ja parempia toimintamalleja. Tietojen paremmalla käytettävyydellä on siten mahdollista parantaa myös tuottavuutta.

Hankintojen kustannuksiin vaikuttavia ajureita

Vaikka inflaatio on ollut maltillista, se on yleisen maailmantilanteen vuoksi kiihtynyt ja suuntauksen odotetaan jatkuvan. Palveluntuottajien kustannukset kasvaneet yleisen hintakehityksen myötä. Palvelujen hinnoissa on tämän vuoksi korotuspaineita, eikä VM odota tähän merkittävää muutosta lähivuosina. Tämän vuoksi palvelujen hankintahintoihin on realistisempaa tavoitella ennakoitavuutta ja maltillista kustannuskehitystä kuin hintojen merkittävää alenemista.

Erityisesti työvoimavaltaisissa Soten palveluhankinnoissa hintojen korotuspainetta lisää palkkakustannusten kasvu, joiden hintavaikutuksen arvioidaan olevan lähivuosina yli 3 %. Ostopalvelujen kilpailutuksissa ja ostoissa onkin tavoiteltava entistä tarkemmin arvioitua tarveperusteisuutta, koska palvelujen tarve tulee edelleen kasvamaan väestön ikääntymisen ja hoitomahdollisuuksien paranemisen myötä. Tarjottavien palvelujen tason tarkastelu sekä toimintatapojen hyvä integroiminen sosiaali- ja terveystalouden välillä parantaa resurssien optimaalista kohdentamista myös ostopalvelujen osalta. Hyvä ennakoitavuus ja palveluostojen suunnittelu on tärkeää myös siksi, että sote ammattilaisten osaajista kilpaillaan enenevästi ja osassa palvelujen ostoa resurssien heikentyvä saatavuus vaikuttaa saatavuuden lisäksi merkittävästi myös hintoihin.

Riskinä palveluhankinnoissa on huomioitava myös alueittain hyvin erilainen markkinatilanne ja palveluntuottajien markkinaosuuksissa jo olemassa olevat erot. Tämän vuoksi kilpailutuksissa on varmistettava, että markkina pidetään elinkelpoisena, jolloin hintakilpailu toimii jatkossakin. Palvelujen ostossa suuntaus on saman kaltainen kuin omassakin tuotannossa. Etä- ja digipalvelujen lisääntyvän käytön uskotaan alentavan ostopalvelujen hintaa ja siten kompensoivan kokonaiskustannusten kasvua.

Palveluhankintojen kustannusten kehittymiseen vaikutetaan merkittävimmin hyvinvointialueella tavoiteltavilla muutoksilla palvelujen ostomääriin ja niiden tasomuutoksiin. Samanaikaisesti on huomioitava palvelutarpeen muutokset sekä lakimuutosten kautta tulevat muutokset hyvinvointialueelle kohdentuvissa velvoitteissa.

Sääntelyn tiukentuminen lisää hyvinvointialueen velvoitteita sekä palvelujen tuottamisessa että niiden määrärajoissa. Näitä pyritään osaltaan ratkaisemaan ostopalvelujen avulla, mikä lisää palveluostojen määrää. Painetta hyvinvointialueen palvelujen käyttöön lisää yleinen taloustilanne sekä kolmannen sektorin palvelujen väheneminen rahoituksen hiipumisen myötä. Yhtenä merkittävänä sääntelyn muutoksena on nähtävä hankintalain päivittäminen ja siinä erityisesti sidosyksikköhankintoihin lakiluonnoksessa määritellyt tiukennukset. Hankintalain muutoksilla tulee olemaan suoria ja välillisiä vaikutuksia moneen hyvinvointialueen hankintaan ja palvelujen ostoon.

Palvelutoimialojen suunnitelmissa palvelujen oston vähentämisen kautta on mahdollista tavoitella 2026 - 2029 yhteensä 20 milj. euron kustannusten alenemista. Huomioitavaa on, että kokonaissäätönä tästä arvioidaan päästävän kotiuttamaan noin puolet, koska samanaikaisesti on panostettava palvelujärjestelmämuutosten mukaiseen oman palvelutuotannon lisäämiseen ja vaihdettava osa ostopalvelusta kustannustehokkaampaan vaihtoehtoon. Kustannusten hallinnassa on varmistettava myös sopimusten oikein ajoitettu irtisanominen. Tuotantotapa-analyysien tehdään valintaa oman tuotannon ja ostopalvelun optimaalisesta jakautumisesta hyvinvointialueen eri palveluissa.

Raaka-ainehintojen nousun odotetaan jatkuvan myös lähivuosina. Tämä yhdessä maailmantilanteen epävarmuuden kanssa on omiaan aiheuttamaan hintojen korotuspainetta materiaalihankintoihin ja välillisesti myös palveluhankintoihin. Materiaalihankinnoissa hintojen nousun riski on silti vähäisempi kuin palveluissa, koska kilpailu on globaalia ja kovaa. Tämän rinnalla on kuitenkin terveydenhuollon tarvike- ja laitehankinnoissa huomioitava jatkuvasti kasvava tuotteiden määrä sekä niiden korkeampi teknologian aste, joilla on puolestaan hintoja nostava vaikutus. Huolellisten kilpailutusten ja tiukan valikoimahallinnan avulla voidaan hankinnoittain tavoitella pääsääntöisesti yli 10 % hintojen alenemista. Vuosien 2026 - 2029 aikana kilpailutusten ja valikoimahallinnan kautta arvioidaan materiaalihankinnoissa saavutettavan yhteensä noin 11 milj. euron hintojen aleneminen. Kokonaiskustannusten lopulliseen määrään vaikuttavat käyttövolyymi ja tuotevalinnat. Tämän vuoksi tarkalla valikoimahallinnalla on kokonaiskustannusten hallinnassa merkittävä rooli.

Lähes kaikki aineet, tarvikkeet ja tavarat sekä laitteet hankintaan hyvinvointialueelle ulkomailta ja niiden valmistus on pitkälti EU:n ulkopuolella. Tämän vuoksi niiden hintoihin vaikuttavat suuresti myös erilaisten pakotteiden ja tullien lisääntyminen. Erityisesti USA:n asettamat tullit vaikuttavat terveydenhuollon tarvitsemien tuotteiden komponentteihin ja itse tuotteisiin suoraan ja välillisesti. Heikko euro lisää samalla tuonnin kustannuksia. Hintojen nousupaine on tässä ryhmässä yli 5 %.

Kauppapoliittinen epävarmuus yleisesti on myös yleinen hintoja nostava tekijä. Erilaiset geopoliittiset häiriöt liittyen energiaan, konflikteihin ja raaka-aineisiin aiheuttavat hintojen kustannusvaihtelua. Kilpailutuksissa käytettävissä ehdoissa tämä on huomioitava, etteivät hinnat nouse pitkissä sitoumuksissa riskeihin varautumisen ennakkovaikutuksena.

Hankinta- ja tukipalvelujen koordinoimien palvelujen tuottavuusnostoja

Hyvinvointialueen tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman tavoitteena on saavuttaa pysyvät kustannusten alenemiset ja varmistaa toiminnan taloudellinen kestävyys pitkällä aikavälillä. Hallinnollisten tukipalvelujen kehittämistoimenpiteet tukevat tätä kokonaisuutta tehostamalla resurssien käyttöä, tarkastelemalla toimintamalleja ja parantamalla palvelutuotannon vaikuttavuutta. Toimenpiteet toteutetaan vastuullisesti ja kestävästi vahvistetun talouden raamin puitteissa.

Hankinnat ja logistiikka

Hankinta- ja logistiikkapalveluiden rooli on koordinoida hyvinvointialueen kaikkia hankintoja. Hankintojen suunnittelussa ja ohjauksessa huomioidaan hankintakohtaisesti hankinnan toteuttaminen joko itse tai sen ohjaaminen muulle kilpailuttavalle taholle. Valinnassa huomioidaan hankinnan vaatima osaaminen, käytettävissä olevat resurssit sekä aikataulu. Hankinnoissa tavoitellaan aina volyyminhyötyä, minkä vuoksi yhteishankintoja edistetään hyvinvointialueiden kesken erityisesti oman YTA:n sisällä.

PSHVA:n hankintapalvelut tulee jatkossa kilpailuttamaan osan tarvittavista hankinnoista itse. Vuoden 2026 aikana käyttöön otettava hankintojen elinkaarijärjestelmä (HALLI) mahdollistaa omien ja muiden hyvinvointialueiden kanssa kilpailutettavien hankintojen toteutuksen. Muutoksen myötä on mahdollista saavuttaa jo vuodesta 2027 merkittävä säästöpotentiaali erilaisten komissio-/ palvelumaksujen poistumisena.

Hyvinvointialueelle toteutetaan materiaalogistiikan prosessien optimointi vuoden 2025 pilottihankkeen rohkaisevien tulosten jatkoksi. Materiaalogistiikassa voidaan tavoitella jopa 6 milj. euron vuotuisia kustannussäästöjä osastovarastojen hallintajärjestelmän ja prosessien optimoinnin avulla. Tämä vaatii jonkin verran alkuinvestointeja ja resurssointia, mutta ne ovat säästöt huomioiden vähäisiä. Kehittämällä tilaus-toimitusketjua ja hyödyntäen digitalisointia sekä automatisointia mahdollistetaan merkittävät ja pysyvät kustannussäästöt. Säästöjä syntyy henkilötyöpanoksen vähenemisestä (työajan käytön osuus logistiikkaan vähenee), varastojen kiertojen nopeuttaminen vapauttaa pääomaa, hoitotarvikehävikistä syntyvät kustannukset saadaan minimoitua. Kokonaisuuden huolellista tarkastelua varten on tarpeellista toteuttaa myös vertailua muiden hyvinvointialueiden välillä (tuotantotapa-analyysi), millä tullaan osoittamaan palvelun hinnoittelun avoimuus ja oikeellisuus.

Alueellista kuljetuskokonaisuutta tarkastellaan vuoden 2026 aikana ja tehdään suunnitelma sen kilpailuttamisesta. Pohjois-Savon alueella liikkuu monenlaisia kuljetuseriä, kuten materiaalit, lääkkeet ja näytteet. Tämän kokonaisuuden avaaminen ja uudelleen järjestäminen kuljetuksia yhdistellen, mahdollistaa tuleville vuosille merkittäviä eurosäästöjä ja entisestään vastuullisemman tavan järjestää kuljetukset.

Talouspalvelut

5.6.2026

Hyvinvointialueen vastuulla olevat henkilöliikennepalvelut, eli VPL/SHL SOTE-kuljetuspalvelut tuotetaan helmikuun 2026 alusta uuden yhteistyökumppanin kanssa. Kuljetuspalvelun YTA-yhteishankinnan tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman luotettavat, yhdenvertaiset ja kustannustehokkaat kuljetuspalvelut sitä tarvitseville asiakkaille. Kilpailutus mahdollistaa hyvinvointialueelle vähintään 1 milj. euron vuosittaisen säästöpotentiaalin.

Valtakunnallisesti käydään keskustelua myös KELA-kyytien mahdollisesta siirtymisestä osaksi hyvinvointialueiden järjestämisen vastuuta. Hyvinvointialue on tarkastellut valmiuttaan ottaa vastaan KELA-kyytien järjestämisen vastuuta jo nyt. Vaikka mahdollisesta muutoksesta ei ole esittää vielä vaikutuksia konkreettisenä säästöpotentiaalina, on kuitenkin arvioitu, että muutoksella saavutetaan kuljetusten vahvempi yhdistelyn mahdollisuus, mikä mahdollistaa säästötavoitteen saavuttamisen, mutta myös vastuullisemman tavan järjestää kuljetukset.

Laitoshuolto: yhtenäiset prosessit, läpinäkyvä mitoitus ja asiakasvaikuttavuus

Laitoshuollon kehittäminen keskittyy prosessien yhdenmukaistamiseen, palvelukuvausten tarkentamiseen ja tasalaatuisiin, tarpeeseen perustuviin siivoustaajuuksiin. Tavoitteena on tuottaa läpinäkyvää, kustannusvaikuttavaa ja asiakkaan arkea tukevaa palvelua.

Keskeiset toimenpiteet:

- Siivousprosessien ja palvelukuvausten tarkistaminen niin, että sisältö, laajuus ja vastuunjako ovat selkeästi määriteltäviä.
- Yhtenäisten siivoustaajuuksien määrittäminen kohdealueiden palvelutarpeen perusteella, mukaan lukien perussiivousteiden taajuuksien yhtenäistäminen.
- Ikääntyneiden palveluiden erityispiirteiden huomioiminen yhteistyössä palvelutuotannon kanssa, jotta hoivan sujuvuus, asiakkaan kokemaa hyötyä ja turvallinen arki vahvistuvat.

Toimenpiteet tukevat talouden tasapainottamista ja valtion ohjauksen edellyttämää resurssiviisautta.

Välinehuolto: palveluiden arviointi

Välinehuollossa tarkastellaan yhdenmukaisten toimintamallien mahdollisuuksia. Tavoitteena on parantaa toiminnan laatua ja varmistaa, että palvelu on turvallista, tehokasta ja kestävästi organisoitua.

Kehittämisen painopisteet:

- Toimintavarmuuden ja potilasturvallisuuden vahvistaminen.
 - Prosessien selkeyttäminen ja vastuiden tarkentaminen.
 - Investointien ja laitehankintojen suunnitelmallinen, resurssiviisas kohdentaminen.
-

Talouspalvelut

5.6.2026

Toimintatapojen arviointi tukee hyvinvointialueen tavoitetta ohjata hankintoja, tilojen tehokasta käyttöä ja investointeja systemaattisesti.

Ruokapalvelut: valikoimahallinta, hävikin vähentäminen ja ruokalistasuunnittelun ohjaus

Ruokapalveluiden kehittämisen keskiössä on kokonaisprosessien koordinointi, joka mahdollistaa kustannustehokkaat ja ravitsemussuositusten mukaiset ratkaisut sekä tukee ympäristötavoitteiden saavuttamista.

Keskeiset kehittämistoimet:

- Valikoimahallinnan yhtenäistäminen niin, että hankinnat, varastointi ja tuotanto tukevat taloudellisia reunaehtoja.
- Ruokalistojen tarkistaminen asiakasryhmittäin tuotantotavan, kustannusten ja erityisruokavalioiden näkökulmasta.
- Hävikin mittaamisen, raportoinnin ja vähentämisen vakiinnuttaminen osaksi päivittäistä toimintaa.

Toimenpiteillä hillitään menojen kasvua ja vahvistetaan toiminnan ekologista ja taloudellista kestävyyttä vastuullisesti.

Tekstiilipalvelut: valikoiman hallinta ja resurssiviisaat ratkaisut

Tekstiilipalveluiden kehittämisen tavoitteena on selkeyttää valikoimaa, parantaa kustannusten ennakoitavuutta ja mahdollistaa keskitetyt hankinnat.

Keskeiset toimenpiteet:

- Tuotevalikoiman yhdenmukaistaminen ja keskitetty hallinta.
- Mikrokituisten työasujen malliston jatkaminen nykyisellään ja laajempi mallistouudistus myöhemmin, jotta vältetään kertaluonteiset kustannuspiikit.
- Liinavaatepalveluiden yhdenmukaistaminen: ikääntyneiden asumispalveluissa vuokratuotteet sisällytetään hoitopäivän hintaan eikä omia liinavaatteita oteta käyttöön.

Ratkaisut tukevat organisaatiotasolla kustannusvaikuttavuutta.

Yhteenveto

Hankinta- ja tukipalvelujen kehittämistoimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, joka:

- tehostaa prosesseja ja tuo suoria kustannussäästöjä
- vähentää hajanaisuutta ja päällekkäistä työtä
- vahvistaa palveluiden yhdenmukaisuutta ja laatua
- tukee talouden tasapainottamista ja kustannusten hallintaa
- edistää resurssiviisasta, laadukasta ja vastuullista toimintaa

Talouspalvelut

5.6.2026

Kaikki toimenpiteet toteutetaan vastuullisesti kestävän vahvistetun talouden reunaehtojen puitteissa. Toimenpiteet tukevat hyvinvointialueen strategista tavoitetta uudistua, turvata palvelujen jatkuvuutta ja vahvistaa talouden pitkän aikavälin kestävyyttä.

Inhouse -hankinnat

Pohjois-Savon hyvinvointialueen hankinnat inhouse -yhtiöiltä ovat vuosittain n. 200 milj. euroa. Hyvinvointialue edellyttää taloutensa tasapainottamiseksi säästötoimia myös inhouse -yhtiöiltään ja vuodelle 2026 yhtiöiden kanssa on neuvoteltu lähtökohtaisesti kahden prosentin menojen vähennystavoite vuoden 2025 muutetusta talousarviosta. Vuodelle 2027 suunnitellaan ns. nollalinjaa inhouse -yhtiöiden ostoissa eli inhouse -yhtiöiden laskutus ei saa nousta vuoden 2027 aikana. Yksittäisen inhouse- yhtiön laskutuksen edellytetään laskevan, mikäli hyvinvointialueen tai inhouse -yhtiön tuottavuustoimet edellyttävät laskutuksen alentamista.

Konserniyhtiöt raportoivat taloussuunnitelmaan asetettujen tavoitteidensa toteutumisesta neljännesvuosittain. Kustannusten kehittymistä ja inhouse -yhtiöiden laskutusta hyvinvointialueelta seurataan lisäksi säännöllisesti omistajatapaamisissa erityisesti hyvinvointialueelle merkittävien yhtiöiden osalta. Hankintalakiin suunnitelluilla muutoksilla tulee olemaan merkittäviä vaikutuksia hyvinvointialueen omaan toimintaan sekä inhouse -yhtiöiden toimintaan ja talouteen. Harkittavaksi voi tulla myös inhouse -yhtiöstä luopuminen, mikäli yhtiön palveluiden käyttäminen ei ole tarkoituksenmukaista ja edullista.

Inhouse -yhtiöiden ostoissa noudatetaan samantyyppistä sopeuttamista kuin muissakin hankinnoissa.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Vuodelle 2026 kohdistuvien toimenpiteiden arvioitu talousvaikutus on noin **6,5 M€**, josta **Q1/2026 toteuma on noin 1,06 M€ (16,3 %)**. Kokonaisuus etenee pääosin suunnitellusti, mutta toteuma jää alle lineaarisen kertymän, koska merkittävä osa vaikutuksista ajoittuu Q2–Q4:lle.

Vuodelle 2026 kohdistuvien tuottavuustoimenpiteiden yhteenlaskettu arvioitu talousvaikutus on noin **6,5 M€**, josta **Q1/2026 toteuma on noin 1,06 M€ (16,3 %)**.

Keskeiset nostot seurantajaksolta:

1. Myönteinen etenemä: Vahvinta toteuma on välinehuoltopalveluissa, hankinnoissa sekä osin materiaalogistiikassa, joissa säästöjä on kertynyt suunnitellusti.

2. Keskeiset riskit: Suurin riski kohdistuu ruokapalveluihin, joissa tavoiteltu etenemä ei ole toteutunut, sekä niihin toimenpiteisiin, joiden talousvaikutus siirtyy loppuvuoteen ilman tarkennettua aikataulua.

3. Johtamisen näkökulma: Q2–Q4 toimenpiteiden etenemistä tulee seurata aikataulutetusti, ja erityisesti ruokapalveluihin tarvitaan korjaavat toimet, jotta loppuvuoden tavoitetaso voidaan saavuttaa.

5 VALTION RAHOITUS

Aluevaltuusto on hyväksynyt 22.12.2025 Pohjois-Savon hyvinvointialueen rahoituksen vuodelle 2026 valtiovarainministeriön 22.9.2025 tekemän laskelman mukaan 1.328.983.259 euroa. Valtiovarainministeriö on päivittänyt uudet rahoituslaskelmat 18.12.2025. Pohjois-Savon hyvinvointialueen korjattu rahoitus tulee olemaan 1.331.700.508 euroa (lisäys 2.717.249 euroa), mitä voidaan pitää riittämättömänä kattamaan hyvinvointialueen menokehityksen, koska hva:n täytyy kattaa 2023 - 2024 syntyneet alijäämät.

Vuodelle 2026 tuli muutoksia hyvinvointialueiden rahoituslakiin ja rahoituskokonaisuuteen. Laskentaperusteet on päivitetty vastaamaan paremmin hyvinvointialueiden todellisia kustannuksia ja palvelutarpeita. Vuoden 2026 rahoituksessa on huomioitu 1.1.2026 voimaan tulevat muutokset, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen määräytymistekijän osuuden nosto noin 1,5 prosenttiin, tarvekertoimien huomioiminen kahden vuoden tarvekertoimien keskiarvona, jälkikäteistarkistuksiin lisättiin omavastuu, joka vähentää alueille kohdistuvia rahoitusvähennyksiä, siirtymätasauksia koskevat kertaluontoiset säästötoimenpiteet sekä pelastustoimen riskikerrointa ja hyte-kertoimen laskentaa koskevat tarkennukset.

Alla olevassa taulukossa rahoituksen painelaskelma kuvaa arvion rahoituksen kehityksestä vuosina 2027–2030. Arvio vuoden 2027 rahoituksesta tarkentuu keväällä 2026, kun vuoden 2027 aluekohtainen rahoituslaskelma julkaistaan. Rahoituksen painelaskelman pohjan muodostaa hyvinvointialuekohtainen arvio vuoden 2026 rahoituksesta, joka on päivitetty 18.12.2025 julkaistun rahoituslaskelman mukaiseksi. Laskelmassa on huomioitu aluekohtaiset siirtymätasaukset 22.9.2025 julkaistun laskelman mukaisesti sekä jälkikäteistarkistus vuosille 2027 - 2030 (arvio).

Rahoituksen painelaskelma, milj. euroa								
Alue	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Pohjois-Savo	1 175	1 204	1 289	1 332	1 332	1 358	1 387	1 418
Muutos ed.vuoteen	milj. euroa	29,4	84,8	42,7	0,0	26,3	28,6	31,0
	%	2,5 %	7,0 %	3,3 %	0,0 %	2,0 %	2,1 %	2,2 %

vm 30.4.2026

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Valtio julkaisi 30.04.2026 vuotta 2027 koskevat rahoituslaskelmat, joiden mukaan vuoden 2027 rahoitus pysyy samalla tasolla kuin vuoden 2026 rahoitus. Vuoden 2028 rahoitus tulee kasvamaan 2,0 % ja vuoden 2029 rahoitus 2,1 %.

6 INVESTOINNIT, POISTOT JA KOROT

6.1 Investoinnit

Suurin osa hyvinvointialueen investoinneista on korvausinvestointeja. Investoinnit pyritään suunnittelemaan niin, että poistot eivät nousisi merkittävästi vuoteen 2029 mennessä.

6.1.1 Rakennusinvestoinnit

Rakennusinvestointien osalta hyväksytty investointisuunnitelma 2026 sisältää Kuopion 21-paikkaisen lastensuojeluyksikön (6,5 milj. euroa), Iisalmen ikäihmisten 60-paikkaisen asumisyksikön (11 milj. euroa) ja Siilinjärven ikääntyneiden 45-paikkaisen asumisyksikön (7 milj. euroa). Rakennushankkeet ovat hyvinvointialueen strategian ja palvelujärjestelmän uudistamisohjelmien R2 ja R3 mukaisia. Hankkeilla tavoitellaan toiminnan tehostamista nykyisestä. Muiden rakennushankkeiden osuus on 5,5 milj. euroa. Lisäksi investointisuunnitelmassa on varauduttu ostamaan pelastusasemia Kuopion, Siilinjärven, Varkauden, Iisalmen ja Tervon osalta yhteensä noin 22 milj. eurolla. Ostettavista pelastusasemista on tehty kannattavuusvertailut omistamisen ja vuokraamisen välillä ja päädytty siihen, että ko. pelastusasemien ostaminen on taloudellisesti hyvinvointialueen kannalta järkevää. Hyväksytyjen uusien, vuonna 2026 alkavien taseinvestointien määrä investointisuunnitelmassa 2026 on yhteensä 52 milj. euroa.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Alkuvuonna on valmisteltu investointisuunnitelman 2026 mukaisia hankkeita suunnitellusti. Uuden lastensuojeluyksikön sekä Iisalmen ja Siilinjärven ikäihmisten asumishankkeiden hankesuunnitelmat valmistuvat kevään aikana ja etenevät päätöksentekoon. Hankkeiden toteuttajat kilpailutetaan kesän/syksyn aikana, jonka jälkeen hankkeiden aikataulu ja kustannustaso tarkentuvat.

Pelastusasemien ostoista on käyty tarkemmat neuvottelut kuntien kanssa ja ostoja on edistetty Kuopion, Siilinjärven ja Varkauden pelastusasemien osalta. Tarkoituksena viedä ostot päätöksentekoon kevään aikana. Pelastusasemien ostoilla tavoitellaan kustannussäästöjä verrattuna vuokraamisen jatkamiseen.

6.1.2 SOTE-Laiteinvestoinnit

Suunniteltuja taseeseen tehtäviä 2026 laiteinvestointeja on yhteensä 23,6 milj. euroa, josta 2026 lainanottovaltuudessa yht. 17,6 milj. euroa € ja 2025 lainanottovaltuudessa 6 milj. euroa.

2026 käynnistyviä uusia investointeja vastaavia lääkinnällisten laitteiden leasingsopimuksia on suunnitelmassa yhteensä enintään 3.344.000 €.

Merkittävimmät laiteinvestoinnit kohdentuvat kuvantamislaitteiden elinkaariuusintoihin (3,2 milj. euroa), sädehoidon lineaarikiihdyttimien uusintoihin (1 kpl / 2 milj. euroa lainanottovaltuudessa 2025 ja 1 kpl / 2,6 milj. euroa lainanottovaltuudessa 2026), ensihoidon ambulanssien ja ajoneuvojen uusintoihin (2 milj. euroa), keskitetyn välinehuollon laiteuusintoihin (1,6 milj. euroa), sekä uuden leikkausrobotin hankintaan (1,4 milj. euroa) ja toimitilojen monipalvelukutsujärjestelmien (0,7 milj. euroa) uudistamiseen.

Investointeja suunnitellessa sekä toteutettaessa arvioidaan niiden välttämättömyys palveluiden järjestämisen kannalta. Valtaosa laiteinvestoinneista on työvälineiden elinkaariuusintoja, joiden ajankohta pyritään optimoimaan laitteen käyttöhistorian ja toimintaympäristön muutosten perusteella. Mahdollista uutta teknologiaa suunnitellessa käynnistyy 2026 systemaattinen terveysteknologinen arviointi. Merkittävien investointien osalta arvioidaan ja raportoidaan jatkossa myös kustannusvaikuttavuus osana välttämättömyysarviota. Investointien toteutuksessa tavoitellaan kokonaistaloudellisesti edullisimpia ja kuitenkin laadukkaita ratkaisuja.

2026 laiteinvestoinnit muodostuvat pääasiassa (noin 70 %) olemassa olevan laitekannan elinkaariuusinoista, joilla turvataan olemassa olevan terveydenhuollon toiminnan jatkuminen ja rakennushankkeiden vaatimat laiteinvestoinnit. Investointien suunnitelmallinen toteutus vähentää toimintakatkoksia ja niistä aiheutuvia kustannuksia. Vuoden 2026 aikana toteutettavia investointeja ja investointeja vastaavia sitoumuksia tarkastellaan palvelujärjestelmä uudistusta vasten ja tarpeettomia investointeja pyritään välttämään mm. laitteiden keskitetyllä hallinnalla ja uudelleen sijoittelulla. Samaan aikaan kuitenkin teknologian ja hoitosuosituksen kehittyminen sekä jonojen purku ja lyhytjälkihoitoisten menetelmien käyttöönotto edellyttää myös uusia laiteinvestointeja.

Tulevaisuudessa korvausinvestointien määrä tulee säilymään suunnilleen nykyisellä tasolla tai kasvamaan jonkin verran, koska elinkaari-investointeja on jatkuvasti pyritty viivästyttämään, jos suinkin mahdollista ja samaan aikaan hinnat ovat nousseet. Vuosina 2027 - 2030 alustava SOTE-investoinnit lääkintälaitteiden, koneiden ja kaluston osalta on n. 20 - 23 milj. euroa vuodessa.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Investointisuunnitelmaan alun perin hyväksytyistä laiteinvestoinneista noin 40 % on käynnistynyt eli investoinnit ovat joko kilpailutusvaiheessa (noin 30 %) tai hankittu (noin 10 % lukumäärästä). Laiteinvestointien läpivientiä loppuvuoden 2026 aikana haastaa viiveet hankintaprosesseissa, puutteet hankintaosaamisessa sekä henkilöresurssipula. Kalliita laiterikkoja on ollut luku- ja euromääräisesti edellistä vuotta vähemmän ja 2 milj. euron rikkorahavarauksesta on käytetty 12 %.

6.1.3 Pelastustoimen ajoneuvo- ja kalustoinvestoinnit

Hyvinvointialueen pelastustoimen osasuunnitelmassa on taseeseen tehtäviä investointeja talouden tasapainottamishelmakaudella n. 2,5–4,0 milj. euroa/vuosi. Investoinnit koostuvat pääosin pelastusajoneuvojen ja pelastustoiminnassa käytettävän kaluston korvausinvestoinneista. Investointeja vastaavia ajoneuvojen hankintasopimuksia on suunnitelmassa vuositasona n. 0,03–0,06 milj. euroa. Merkittävimmät korvausinvestoinnit ovat pelastus- ja sammutustoimintaan käytettävien sammutusautojen, säiliöautojen ja nostolava-auton hankinnat. Uutena kyvykkyytenä kalustohankintasuunnitelmassa on CBRNE- (kemialliset aineet, biologiset taudinaiheuttajat, radioaktiiviset aineet, ydinaseet ja räjähteet) sekä sortumapelastuskaluston hankinnat.

Investointeja suunnitellessa on arvioitu niiden välttämättömyys palveluiden järjestämisen ja tuottamisen kannalta sekä suorituskykyvaatimukset.

Valtaosa investoinneista on pelastustoiminnan ajoneuvojen elinkaariuusintoja, joiden ajankohdan määrää olemassa olevan ajoneuvokannan ikääntyminen. Pelastusajoneuvojen keski-ikä on jo korkea, yli 18 vuotta. Pelastustoimen suorituskykyvaatimusten perustan muodostaa lainsäädäntö, jonka lisäksi huomioidaan toimintaympäristön, strategioiden, riskianalyysin, uhkien ja asiakastarpeiden merkitys. Arvioinnin perusteella suunnitellaan välttämättömät investointitarpeet uuteen kalustoon.

Vuoden 2026 ajoneuvo- ja kalustoinvestoinnit muodostuvat pääasiassa olemassa olevan ajoneuvokaluston elinkaariuusinoista, joilla turvataan palvelutasopäätöksen mukaisen pelastustoiminnan tuottaminen. Lisäksi hankitaan sortumapelastuskalustoa ja väestövaroittimia. Toimintaympäristön arvioinnissa havaittu turvallisuustilanteen muutos edellyttää sortumapelastamiseen sekä CBRNE-strategian mukaisen pelastamiseen soveltuvan kaluston hankintaa. Väestövaroittimet (ulkohälyttimet) ovat merkittävässä roolissa varoitettaessa väestöä uhkaavan ja välittömän vaaran tilanteissa.

Pelastustoimen investointihankinnat on toteutettu hankintamenojen hillitsemiseksi usean hyvinvointialueen pelastuslaitoksen yhteistyönä jo pitkään.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Pelastustoimen vuoden 2026 investoinneista on toteutunut 672.200 € (14 %). Kilpailutus on käynnistetty 35 %:sti investointiohjelman mukaisista hankkeista ja hankinta on meneillään 43 % kaikista hankkeista. Tämän hetken tiedon mukaan osa kalusto- ja ajoneuvotoimituksista siirtyy vuodelle 2027 pitkien toimitusaikojen vuoksi.

6.1.4 ICT investoinnit

Suunniteltuja taseeseen tehtäviä 2026 ICT investointeja on yhteensä 23.307.863 €, josta 2026 lainanottovaltuudessa uusia esityksiä 17.867.000 €, 2025 lainanottovaltuudessa yht. 250 000 €, 2024 lainanottovaltuudessa yht. 4.190.863 € ja 2023 lainanottovaltuudessa yht. 1.000.000 €.

Lisäksi vuoden 2024 ICT-investointisuunnitelma sisältää investointeja vastaavia sopimuksia: PTJ sopimus (arvio palvelusopimukseen sisältyvästä osuudesta) 9 milj. euroa.

Merkittävimmät menossa olevat (2023–2026) ICT-investoinnit ovat sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmän käyttöönotto, terveydenhuollon potilastietojärjestelmän käyttöönotto, taloushallinnon järjestelmäkokonaisuuden uudistaminen, tehohoidon järjestelmäkokonaisuuden uudistaminen ja vanhojen tietojen Kanta arkistoinnit. Asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistämällä saadaan yhteensä n. 4 milj. euron säästöt vuositasolla nykytilanteeseen verrattuna, kun vanhat järjestelmät on saatu ajettua alas.

ICMT-hankkeita ja projekteja on hallittu hyvinvointialueella yhtenä kokonaisuutena vuoden 2024 alusta alkaen. Projektin tai hankkeen projektikortti käsitellään aina ICMT-työvaliokunnassa ja hyväksytään ICMT-hankejohtoryhmässä. ICT investointien välttämättömyystarkastelu tehdään kaikkien ICT investointisuunnitelmaan sisältyvien esitysten osalta. Vuonna 2026 kehitetään uusien ja/tai kalliiden terveydenhuollon menetelmien (esim. lääkinälliset laitteet, ohjelmistot ja sovellukset, hoitokäytännöt) arviointikäytäntöjä. Tavoitteena on tehdä vaikuttavia ja kustannusvaikuttavia, harkittuja investointeja.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Sovellusinvestointisuunnitelman toteuttaminen etenee suunnitellusti ja investointisuunnitelmaan hyväksyttävä hankkeita on käynnistetty n. 65 %. Asiakas- ja potilastietojärjestelmähankkeiden aikataulujen siirtyminen on tarkoittanut näiden hankkeiden osalta rahoituksen uudelleen järjestelyjä. Sovellusinvestointisuunnitelmassa olevaa yleistä varausta on toukokuuhun 2026 mennessä käytetty n. 45 %.

6.2 Korot

Pohjois-Savon hyvinvointialueen lainasalkku on n. 545 milj. euroa ja korkokulut n. 12 milj. euroa. Lainasalkun hallinnalla pyritään hyötymään laskevista ja alhaisista koroista. Toisaalta riittävän suuret korkosuojauskset ja kiinteäkorkoiset lainat poistavat riskiä koron nousujen aiheuttamalta kassavirralla. Pohjois-Savon hyvinvointialueella aluehallitus tarkastelee vuosittain korkosuojauspolitiikkaa.

Talousoalvelut

5.6.2026

Sopeutustoimenpiteiden päätöksenteon aikataulutus

Aluehallitus tarkastelee korkosuojauspolitiikkaa vuosittain.

Sopeutukseen liittyvät riskit ja niiden mahdolliset lisäsopeutukset

Korkoriskejä eliminoidaan korkoriskin mukaisesti, jolloin pyritään välttämään kohtuuton korkorasitus.

Seuranta tammi-huhtikuu 2026

Iranin ja USAn välinen sotilaallinen konflikti on johtanut korkojen nousuun, mikä on heijastunut myös Pohjois-Savon hyvinvointialueen korkomenoihin.

7 TULOSLASKELMA, INVESTOINTIOSA JA RAHOITUSLASKELMA

5.6.2026						
TULOSLASKELMA, 1000 €						
	TP 2025	Alkuperäinen TA 2026 *)	Muutettu TA 2026 **)	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot	291 298	288 221	288 221	296 868	300 624	309 642
Myyntituotot	138 641	148 403	148 403			
Maksutuotot	102 441	107 173	107 173			
Tuet ja avustukset	32 636	15 309	15 309			
Muut toimintatuotot	17 580	17 336	17 336			
Valmistus omaan käyttöön	1 917	1 698	1 698	1 700	1 800	1 700
Toimintakulut	-1 539 580	-1 566 530	-1 566 530	-1 571 530	-1 576 530	-1 579 303
Henkilöstökulut	-739 550	-768 251	-768 251			
Palvelujen ostot	-539 051	-525 452	-525 452			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-132 913	-139 320	-139 320			
Avustukset	-39 277	-39 641	-39 641			
Muut toimintakulut	-88 789	-93 867	-93 867			
TOIMINTAKATE	-1 246 365	-1 276 611	-1 276 611	-1 272 962	-1 274 106	-1 267 961
Valtion rahoitus	1 289 049	1 328 983	1 331 701	1 331 701	1 358 000	1 387 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-8 092	-9 979	-9 979	-10 979	-12 979	-14 479
Korkotuotot	2 382	2 502	2 502			
Muut rahoitustuotot	1 763	200	200			
Korkokulut	-12 227	-12 679	-12 679			
Muut rahoituskulut	-9	-3	-3			
VUOSIKATE	34 592	42 394	45 111	47 760	70 915	104 560
Poistot ja arvonalentumiset	-29 249	-35 616	-35 616	-36 043	-36 764	-36 764
Suunnitelman mukaiset poistot	-29 249	-35 616	-35 616	-36 043	-36 764	-36 764
<i>Satunnaiset erät</i>	0	0	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	5 343	6 778	9 495	11 717	34 150	67 796
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-38	8	8	0	0	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	5 305	6 786	9 503	11 717	34 150	67 796
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	18,90	18,38	18,38	18,87	19,05	19,59
Vuosikate/Poistot, %	118,27	119,03	126,66	132,51	192,89	284,41

*) ta 2026 lisättyä avaint 22.12.2025 päätöksen mukaan pelastoitimelle 699.000 € toimintakuluja

***) valtionrahoitus korjattu vm 18.12.2025 laskelman mukaiseksi / ahall 1.6.2026

Talouspalvelut

5.6.2026

INVESTOINTIOSA, 1000 €	5.6.2026					
	TP 2025	Alkuperäinen TA 2026	Muutettu TA 2026	TA 2027	TS 2028	TS 2029
RAKENNUSINVESTOINNIT	-33 680	-49 850	-49 850	-47 150	-42 600	-26 300
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>						
Lainarahoituksella						
Valtionosuudella						
Muulla tulo-rahoituksella	0	0	0			
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0
NETTOMENO	-33 680	-49 850	-49 850	-47 150	-42 600	-26 300
- siitä investointivarausten/-rahaston käyttö	0	0	0			
MAA-ALUEET	-44	0	0	0	0	0
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>						
Lainarahoituksella						
Valtionosuudella						
Muulla tulo-rahoituksella	0	0	0			
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0
NETTOMENO	-44	0	0	0	0	0
- siitä investointivarausten/-rahaston käyttö	0	0	0			
LAITEINVESTOINNIT	-11 336	-27 982	-27 982	-22 733	-22 657	-21 454
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>						
Lainarahoituksella						
Valtionosuudella						
Muulla tulo-rahoituksella	104	0	0			
YHTEENSÄ	104	0	0	0	0	0
NETTOMENO	-11 232	-27 982	-27 982	-22 733	-22 657	-21 454
- siitä investointivarausten/-rahaston käyttö						
SOVELLUSINVESTOINNIT	-15 276	-13 896	-13 896	-17 563	-13 113	-15 503
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>						
Lainarahoituksella						
Valtionosuudella						
Muulla tulo-rahoituksella	1 317					
YHTEENSÄ	1 317	0	0	0	0	0
NETTOMENO	-13 959	-13 896	-13 896	-17 563	-13 113	-15 503
- siitä investointivarausten/-rahaston käyttö	0	0	0			
MUUT INVESTOINNIT	0	0	0			
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>						
Lainat						
Valtionosuudet						
Muu tulo-rahoitus						
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0
NETTOMENO	0	0	0	0	0	0
- siitä investointivarausten/-rahaston käyttö	0	0	0			
KÄYTTÖOMAISUUSARVOPAPERIT	0	0	0	0	0	0
<i>Investointien tulo-rahoitus:</i>						
Lainarahoituksella						
Valtionosuudella						
Muulla tulo-rahoituksella						
YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	0
NETTOMENO	0	0	0	0	0	0
- siitä investointivarausten/-rahaston käyttö	0	0	0			
INVESTOINTIMENOT	-60 336	-91 728	-91 728	-87 446	-78 370	-63 257
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	1 421	0	0	0	0	0

Talouspalvelut

5.6.2026

		5.6.2026					
		RAHOITUSLASKELMA, 1000 €		Alkuperäinen	Muutettu	TS 2027	TS 2028
		TP 2025	TA 2026	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	+ / -	34 592	42 394	45 111	47 760	70 915	104 560
Satunnaiset erät	+ / -						
Tulorahoituksen korjauserät	+ / -	-1 481	0	0	0	0	0
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-	-60 336	-91 728	-91 728	-87 446	-78 370	-63 257
Rahoitusosuudet investointimenoihin	+	1 421					
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitto	+	531					
Toiminnan ja investointien rahavirta	+ / -	-25 273	-49 334	-46 617	-39 686	-7 455	41 303
Rahoituksen rahavirta							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-	-73					
Antolainasaamisten vähennykset	+	1 014	860	860	860	860	860
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	+	70 000	70 000	70 000	50 000	50 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-	-27 567	-27 600	-27 600	-30 500	-33 400	-35 400
Lyhytaikaisten lainojen muutos	+ / -	334	1 000	1 000			
Oman pääoman muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	+ / -	452					
Vaihto-omaisuuden muutos	+ / -	-32					
Saamisten muutos	+ / -	-5 641	20 000	20 000			
Korottomien velkojen muutos	+ / -	3 539					
Rahoituksen rahavirta		42 026	64 260	64 260	20 360	17 460	-34 540
Rahavarojen muutos	+ / -	16 753	14 926	17 643	-19 326	10 005	6 763
Rahavarojen muutos							
Rahavarat 31.12.		86 044	100 970	103 687	84 361	94 366	101 129
Rahavarat 1.1.		69 291	86 044	86 044	103 687	84 361	94 366
		16 753	14 926	17 643	-19 326	10 005	6 763